

ฝ่าย 7

ผลกระทบของการเจรจาอบอุรุกวัยต่อ
อุตสาหกรรมโทรคมนาคม

เสนอโดย
ณัฐพงษ์ ทองภักดี

กรกฎาคม 2539
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ผลกระทบของการเจรจารอบอุรุกวัยต่อ
อุตสาหกรรมโทรคมนาคม

เสนอโดย
ณัฐพงศ์ ทองภักดี

กรกฎาคม 2539
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

General Agreement on Trade in Services (GATS)

และอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย

ณัฐพงศ์ ทองภักดี¹

1. ความนำ

ความสำเร็จของการเจรจาระดับพหุภาคีรอบอุรุกวัย ทำให้การค้าของโลกมีระเบียบมากขึ้น ประเทศต่างๆจะต้องลดภาษีและผ่อนคลาขการกีดกันทางการค้าทั้งด้านสินค้าและบริการลง การลดอุปสรรคทางการค้าย่อมจะทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศขยายตัว แต่จากที่แต่ละประเทศมีระดับการพัฒนาและมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ผลกระทบต่อสาขาต่างๆจึงแตกต่างกันไปด้วย บางสาขาที่ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ก็อาจจะมีผลกระทบทางด้านลบ ที่จะต้องหาทางบรรเทาต่อไป

ภาคโทรคมนาคมจะเป็นภาคหนึ่งที่ถูกระทบ จากการเปิดตลาดสินค้าและบริการนี้ เพราะอยู่ในข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services--GATS) ที่จะมีการเปิดตลาดสาขานี้ ภาคโทรคมนาคมของไทยเป็นภาคที่มีความสำคัญมาก เป็นสาขาที่มีส่วนให้บริการแก่ประชาชนและธุรกิจอย่างกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลได้มีบทบาทหลักในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านนี้ แต่ในระยะหลังเพื่อเร่งการลงทุน รัฐบาลจึงให้อเอกชนมีส่วนในการบริการโทรคมนาคมด้วย ผลของGATS จึงจะทำให้บทบาทของรัฐบาลและเอกชนไทยในอุตสาหกรรมนี้เปลี่ยนไป กฎหรือการปฏิบัติใดที่ขัดแย้งกับข้อตกลงGATSก็จะทำไม่ได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าGATSจะมีผลกระทบอย่างไรกับภาคโทรคมนาคมของไทย เราจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างไร

โทรคมนาคมมีความหมายที่กว้าง และมีหลายกิจการอยู่ในภาคอุตสาหกรรมนี้ การศึกษานี้จะเน้นที่โทรคมนาคมด้านโทรศัพท์ แม้ว่าจะกล่าวถึงสาขาอื่นโดยรวมบ้าง ทั้งนี้เพราะเครือข่ายโทรศัพท์เป็นหลักสำคัญที่จะให้บริการโทรคมนาคมด้านอื่นๆ และเป็นเครือข่ายที่จะเข้าถึงประชากรส่วนใหญ่ได้ ภาครัฐบาลเองก็ให้ความสำคัญกับกิจการนี้ โดยรัฐวิสาหกิจใหญ่สององค์กร คือ องค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ให้บริการ รัฐเองมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้การบริการโทรศัพท์พื้นฐานก็เป็นประเด็นถกเถียงที่สำคัญว่า จะให้อเอกชนมีการเข้าร่วมลงทุนมากน้อยเพียงใด การเน้นที่ด้านนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการวางนโยบายด้านโทรคมนาคมต่อไป

รายงานนี้แบ่งเป็นหกส่วน ส่วนที่สองอธิบายถึงความเป็นมาขององค์การการค้าโลก ที่จะมืบทบาทต่อไปในการดูแลข้อตกลงGATT ส่วนที่สามกล่าวถึงข้อตกลงที่สำคัญของGATS เพื่อเข้าใจถึงกรอบการ

¹ อาจารย์ประจำ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และ นักวิจัย ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม TDR1 ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณ กลอบกุล กาญจนาลัย คุณสุรัตน์ ศรีสุวรรณไพฑูริย์ จัราสารการกระทรวงพาณิชย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของบริษัทโทรคมนาคมหลายบริษัท ดร. สุเมธ วงศ์พาณิชย์เลิศ ที่ได้ให้ข้อมูลข้อกัลเห็นที่เป็นประโยชน์ สิริพร ภักดีคุณและปัทมา กังคานนท์ เป็นผู้ช่วยวิจัย

กลองก็จะมีผลกระทบต่อกาสิโนพนานคมของไทย ส่วนต่อมาเป็นเรื่องของความผูกพันของไทยที่จะเปิดตลาดความซ้อลกลอง ส่วนที่ห้า เป็นการกาลดการณั้ผลกระทบต้ออุตสาหกรรม โดยดูจากโครงสร้างปัจจุบันของไทย และประสพการณั้ของประเทศอื่น ที่มีการเปิดตลาดด้านโทรพนานคม ส่วนสุดท้ายเป็นการสรุปและเสนอแนะ

2 จาก GATT มาเป็น WTO

เพื่อให้เข้าใจถึงผลของข้อตกลง GATS ต้อกาสิโนพนานคมของไทย และความจำเป็นที่จะต้องติดตามการเจรจาด้อรองต้อไป ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการเจรจาในระดับพหุภาคที่ทั้งก่อนที่จะมีรอบอุรุกวัยและการเจรจาในรอบอุรุกวัย จนมาเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้จะทำให้สามารถเข้าใจถึงแนวโน้มการเจรจาและการเปลี่ยนแปลงกติกาในการค้าระหว่างประเทศได้

การเจรจาในระดับพหุภาคในนามของ General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) เพื่อขยายการค้าของโลกและลดอุปสรรคการค้ากันการค้าที่มีมานานแล้ว เพราะหลายชาติไม่ต้องการให้มีการปกป้องและในขณะเดียวกัน การเจรจาในระดับทวิภาคก็มีต้นทุนสูงและสำเร็จได้ยาก การเจรจານี้ไม่มีองค์การที่ถาวร แต่เป็นการเจรจาแต่ละรอบ โดยการเจรจารอบแรกมีเมื่อปี 1947 การเจรจารอบอุรุกวัย (Uruguay Round) เป็นรอบที่ 8 ถัดมาจากรอบโตเกียว (Tokyo Round:1973-79) โดยเริ่มเมื่อกันยายน 1986 ที่ Punta del Este, Uruguay และสิ้นสุดการเจรจาโดยจัดพิธีลงนามในข้อตกลงรอบอุรุกวัยที่ เมืองมารราเคช ประเทศโมร็อกโก เมื่อวันที่ 15 เมษายน 1994 (2537)

การเจรจาในรอบอุรุกวัยมีลักษณะพิเศษหลายประการ เป็นการเจรจาที่ใช้เวลายาวนานที่สุดถึง 7 ปี มีประเทศเข้าร่วมถึง 125 ประเทศ ในคราวนี้ประเทศกำลังพัฒนามีบทบาทมากขึ้นในการเจรจาด้อรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของสินค้าเกษตร การเจรจามีความยืดเยื้อกว่าที่คาด โดยครั้งแรกกำหนดเส้นตายไว้เพียง 4 ปี ทั้งยังมีหลายช่วงที่เกือบจะมีการล้มเลิกการเจรจา การเจรจาถูกขัดด้วยเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด เช่น สงครามเปอร์เซีย มีข้อตกลงบางอย่างที่ไม่ได้วางแผนมาก่อนรอบอุรุกวัยว่าจะมีการพิจารณา ดังกรณีของการค้าบริการ สิ่งแวดล้อมและการค้า การเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ซึ่งเป็นองค์การถาวร แทนสำนักงานเลขาธิการกาเกตต์ (GATT Secretariate) ที่มีลักษณะเป็นองค์การเฉพาะกิจ (ไมตรี อังภากรณ์ 2538:18-20)

WTO จะเป็นผู้ดูแลให้บรรดาข้อตกลงของ GATT จัดให้มีการเจรจาในระดับพหุภาคสืบต้อจาก GATT และจัดการในเรื่องข้อขัดแย้งทางการค้า การเจรจาด้อรองการค้าในระดับพหุภาคจึงจะมีอย่างต่อเนื่อง และการเจรจาข้อขัดแย้งทางการค้าจะเป็นระบบชัดเจนขึ้น โครงสร้างของ WTO ประกอบด้วย ที่ประชุมรัฐมนตรี (Ministerial Conference) เป็นองค์กรสูงสุด ซึ่งจะประชุมทุกสองปี, คณะมนตรีทั่วไป (General

Council) มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลง GATT และทำหน้าที่เป็นองค์กรระงับกรณีพิพาท (Dispute Settlement Body) และกลไกทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Mechanism), นอกจากนี้ยังมี คณะมนตรีว่าด้วยบริการ (Council for Service), คณะมนตรีว่าด้วยสินค้า (Council for Goods), คณะมนตรีว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา (Council for Intellectual Property Rights), คณะกรรมการการค้าและการพัฒนา (Committee on Trade and Development), คณะกรรมการเรื่องดุลการชำระเงิน (Committee on Balance of Payments), คณะกรรมการงบประมาณ (Committee on Budget) และมีสำนักงานเลขาธิการ ทำหน้าที่ด้านการจัดการบริหาร มีเลขาธิการทั่วไป (General Director) เช่นเดียวกับ GATT

3. โครงสร้างและข้อตกลงที่สำคัญของ GATS

3.1 องค์ประกอบของ GATS

การค้าบริการเดิมไม่ได้มีการพิจารณาในการเจรจาในรอบอุรุกวัย แต่ระหว่างรอบการเจรจา มีการพิจารณาว่าการค้าการบริการมีลักษณะที่ต่างไปจากการค้าสินค้า โดยการผลิตและการบริโภคของสินค้า บริการมักจะเกิดขึ้นพร้อมกัน เนื่องจากสินค้าบริการไม่สามารถที่จะเก็บรักษาไว้อย่างสินค้าทั่วไป (ตัวอย่าง เช่น การก่อสร้าง การเสริมสวย การท่องเที่ยว) การจะทำธุรกิจจึงต้องยอมให้มีการตั้งสถานประกอบการในประเทศอย่างถาวรหรือชั่วคราว และยังคงมีการเคลื่อนย้ายบุคลากรในการประกอบการ นอกจากนี้การบริการมักจะถูกควบคุมจากรัฐบาลมากกว่าการค้าสินค้าปกติ ส่วนหนึ่งเพราะการบริการอาจเกี่ยวข้องกับกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมอื่นๆของระบบเศรษฐกิจ เช่น กรณีของการธนาคาร โทรคมนาคม การขนส่ง การจะดำเนินการโดยอิสระจะทำให้ขาดระบบที่เป็นเอกภาพ หรือถ้าการให้บริการมีปัญหาจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมได้ นอกจากนี้ก็มีปัญหาของการคุ้มครองผู้บริโภค ความมั่นคงของประเทศ ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่มักจะถูกอ้างเพื่อให้มีกฎเกณฑ์การควบคุมการค้าบริการ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคทางการค้าได้จากที่ลักษณะการกีดกันหรืออุปสรรคในการค้ามีความแตกต่างกันระหว่างการค้าสินค้ากับการค้าบริการ จึงมีการเจรจาในเรื่องการค้าสินค้าบริการเป็นกรณีเฉพาะ และในที่สุดมาเป็น ข้อตกลงทั่วไปด้านการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services--GATS)

ข้อตกลง GATS ประกอบด้วยสามส่วน ส่วนแรกเป็นกรอบและกฎเกณฑ์ของข้อตกลงมีพันธะ 29 ข้อ (Articles) มีภาคผนวก 8 ภาคผนวก (annexes) และ ตารางข้อผูกพัน (Schedule of Commitment) 115 ตาราง ในส่วนแรกซึ่งเป็นกรอบและกฎเกณฑ์ทั่วไป² วางกฎเกณฑ์และข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังมีกระบวนไปถึงสิ่งที่อยู่ในตารางข้อผูกพันและการเจรจาในขั้นต่อไป การจัดการกับข้อขัด

² ในส่วนข้อตกลงนี้ประกอบด้วย 29 ข้อ 5 ภาค ภาคหนึ่ง ให้คำจำกัดความของการค้าบริการ ภาคที่สองเป็น General obligation and disciplines ภาคที่สามเป็น Market access and national treatment ภาคที่สี่เป็นเรื่องของ Progressive liberalization ภาคสุดท้ายเป็น Institutional provisions

ทั้งนี้ และ การจัดตั้ง Council for Trade in Services การปฏิบัติตามข้อตกลง GATS จะมีลักษณะที่หลากหลายคือ ในบางข้อจะเป็นข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติทั่วไป บางข้อสามารถมีข้อยกเว้นได้ ในบางข้อสมาชิกจะปฏิบัติเฉพาะสาขาที่ได้รับอนุญาตผูกพันที่จะปฏิบัติ และข้อตกลงบางข้อก็มีความผูกพันที่จะต้องมีการเจรจาต่อไป ซึ่งข้อตกลงส่วนนี้จะวางวิธีปฏิบัติไว้

เนื่องจากในช่วงที่มีการเจรจาต่อรองกัน มีความเป็นไปได้ยากที่ข้อตกลงจะบรรลุในทุกประการ ในด้านการค้าบริการจึงกำหนดให้ทุกประเทศสามารถกำหนดว่าในช่วงแรกจะมีสาขาใดที่จะเปิดตามข้อตกลง ส่วนการเข้าถึงตลาดได้ ตารางข้อผูกพันจึงเป็นการระบุว่าจะมีกิจกรรมใดสาขาใดที่จะเปิดตามข้อตกลงและมีเงื่อนไขอย่างไรบ้าง ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดไม่เหมือนกัน ส่วนภาคผนวกจะเป็นการให้รายละเอียดในแต่ละสาขาหรือกิจการที่สำคัญแตกต่างกันออกไป อาจเป็นเรื่อง คำจำกัดความที่ชัดเจนขึ้น การระบุว่ากฎเกณฑ์ทั่วไปจะครอบคลุมอะไรบ้าง มีข้อยกเว้นอะไรบ้าง และการเจรจาต่อรองต่อไปจะเป็นอย่างไร การพิจารณาข้อตกลง GATS ต้องพิจารณาทั้งสามส่วน

3.2 ข้อตกลงที่สำคัญ

●การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favored-nation (MFN) treatment)

การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Article II) เป็นข้อตกลงที่ห้ามประเทศสมาชิกมีการเลือกปฏิบัติต่อประเทศใดประเทศหนึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ข้อนี้จะเหมือนกับข้อตกลงใน GATT ประเทศผู้ลงนามจะปฏิบัติอนุเคราะห์ตามข้อตกลง GATS ต่อผู้ให้บริการจากประเทศหนึ่ง ก็ต้องให้ประโยชน์ที่เท่าเทียมแก่ประเทศผู้ลงนามอื่นๆ เป็นหลักการที่สำคัญที่ทำให้ข้อตกลง GATS มีลักษณะเป็นพหุภาคี หลักเล็งที่จะให้มีการเจรจาสิทธิประโยชน์ในลักษณะทวิภาคี

อย่างไรก็ตามในการเจรจารอบอุรุกวัยยังไม่สามารถตกลงที่จะให้หลักการนี้แก่ทุกประเทศทุกสาขาได้ ส่วนหนึ่งมาจากที่ประเทศใหญ่ๆหลายประเทศที่ตลาดการบริการค่อนข้างเปิด เกรงปัญหา “free rider” คือเปิดตลาดให้กับประเทศที่ยังไม่เปิด ในข้อตกลง GATS จึงมี ภาคผนวกสำหรับข้อ 2 (Article II) ให้แต่ละประเทศกำหนดตารางการยกเว้นจากหลักการปฏิบัติอย่างประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นนี้จะมีการทบทวนหลัง 5 ปีจากที่มีผล และโดยหลักการแล้วข้อยกเว้นนี้จะยกเลิกใน 10 ปี แม้ว่าจะยังไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน

ประเทศกว่า 60 ประเทศกำหนดข้อยกเว้นในหลักการ MFN³ หลักการนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงสาขาการเงิน โทรคมนาคมพื้นฐาน การขนส่งทางทะเล เพราะมีการเจรจาต่อรองต่อหลังจากลงนามใน GATS แล้ว นอกจากนี้ยังมีข้อยกเว้นตามข้อ 5 (Article V) กำหนดให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจไม่ต้องอยู่ในหลักการ MFN โดยข้อตกลงการรวมกลุ่มจะไม่ให้การอนุเคราะห์ต่อประเทศที่อยู่นอกกลุ่มน้อยกว่าที่เคยให้ก่อน

³ ประเทศไทยไม่มีข้อยกเว้นหลักการ MFN ในสาขาโทรคมนาคม แม้ว่าจะมีในสาขาอื่น

มีการรวมกลุ่ม ประเทศที่มีข้อตกลงการรวมกลุ่มนี้จะต้องแจ้งข้อตกลงกับ Council of Trade in Services รวมทั้งเมื่อมีการแก้ไขข้อตกลง และไม่ห้ามการที่ประเทศพัฒนาแล้วจะให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งกรณีประเทศสมาชิกแดนติดกันก็จะได้รับการยกเว้นด้วยถ้าเป็นการผลิตและการบริโภคที่ถือเป็นการผลิตในท้องถิ่น

- ความโปร่งใส (Transparency)

ข้อกำหนดนี้ (Article III) กำหนดให้การกระทำของรัฐบาลมีความโปร่งใส นั่นคือ กำหนดให้รัฐบาลประกาศกฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้าบริการ รวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับหรือมีผลต่อการค้าบริการ นอกจากนี้ยังจะต้องรายงานการเปลี่ยนแปลงกฎหมายข้อบังคับต่างๆ อย่างน้อยปีละครั้ง และต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อผูกพันตาม GATS แก่ประเทศสมาชิกผู้ขอ ต้องจัดตั้ง “Enquiry Point” ภายในสองปี นับจากที่ข้อตกลงตั้ง WTO มีผล (ประเทศกำลังพัฒนาอาจใช้เวลามากกว่านี้ได้) ซึ่งทำให้ผู้ที่ให้บริการสามารถรับทราบได้ ทั้งนี้ทำให้การค้าบริการสามารถที่จะวางแผนภาคการณได้ มีเสถียรภาพ มีความโปร่งใสในกติกา ทั้งนี้การเปิดเผยต้องไม่มีผลขัดกับข้อกำหนดและสาธารณประโยชน์

- กฎระเบียบภายในประเทศ

GATS กำหนดให้การตั้งกฎ กติกาในประเทศไม่ขัดแย้งกับเสรีทางการค้าบริการ โดยข้อ 6 (Article VI) ของพันธะด้าน Domestic regulations ระบุให้การตั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าบริการในสาขาที่ระบุในตารางข้อผูกพัน จะต้อง มีเหตุมีผลมีความเป็นกลาง (ไม่เป็นการกีดกันธุรกิจ) จะต้อง มี Work program วางระเบียบที่ให้การตั้งมาตรฐาน การให้อิออนุญาตจะต้องไม่เป็นอุปสรรคทางการค้า ไม่เป็นภาระเกินความจำเป็นที่จะรักษาคุณภาพของการบริการ มีการตั้งองค์กรตัดสินปัญหาข้อขัดแย้ง

ในกรณีการผูกขาดการให้บริการ ข้อ 8 (Article VIII) (ในลักษณะเดียวกับข้อกำหนดเรื่องการค้าของรัฐใน Article XVII ของ GATT) ประเทศผู้ลงนามต้องไม่ให้ผู้ที่มีการผูกขาดด้านการบริการ (monopoly service suppliers) ทำธุรกิจที่ขัดแย้งกับหลักการ MFN หรือการผูกพันตามตารางข้อผูกพัน นอกจากนี้จะต้องไม่ใช้การผูกขาดในกิจการที่คนมีอยู่ขีดขวางการแข่งขันในกิจการอื่น ประเทศสมาชิกมีสิทธิที่จะขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการที่มีการผูกขาดเมื่อมีความสงสัยจะมีการกระทำที่เป็นการกีดกันการค้า

หลังจากมีการตั้ง WTO แล้ว ถ้าสมาชิกจะให้สิทธิผูกขาดแก่ผู้ให้บริการใด ในกิจการที่อยู่ในตารางข้อผูกพัน สมาชิกจะต้องแจ้งคณะมนตรีการค้าบริการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 เดือน ก่อนที่จะให้สิทธิผูกขาดนั้น และกรณีนี้จะถือเป็นการแก้ไขตารางข้อผูกพัน จะต้องปฏิบัติตามหลักการของการแก้ไขข้อผูกพัน⁴

⁴ นั่นคือจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์มีการเจรจาต่อรอง และอาจต้องมีการชดเชย ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ต้องเข้าสู่อนุญาโตตุลาการ จะไม่สามารถปรับข้อผูกพันได้จนกว่าจะมีกรณีตัดสิน และถ้ามีการตัดสินแต่สมาชิกไม่ทำตาม สมาชิกผู้เสียหายอาจมีการตอบโต้ได้ แต่ในกรณีที่ไม่มีใครคัดค้านการแก้ไขข้อผูกพันก็ทำได้

ในเรื่องการแข่งขันทางการค้า ข้อที่ 9 (Article IX) ระบุว่าถึงความเป็นไปได้ที่ธุรกิจที่มีอิทธิพลที่จะขัดขวางการแข่งขัน จึงมีข้อระบุว่าประเทศที่ลงนามจะมีการปรึกษากันที่จะขจัดสิ่งเหล่านี้ แม้ว่าจะไม่มี การผูกพันที่ชัดเจน เป็นเพียงการตกลงที่จะหารือกัน แต่ก็แสดงถึงช่องทางหรือความคิดที่จะวางนโยบาย การแข่งขัน (Competition policy) ต่อไป

ในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้ายทุน ข้อ 11 (Article XI) จึงห้าม การกีดกันการเคลื่อนย้ายทุน โดยข้อกำหนดจะต้องสอดคล้องกับสิทธิและข้อตกลงของสมาชิกภายใต้ข้อ กำหนดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Articles of the International Monetary Fund) อย่างไรก็ตามถ้า ประเทศมีปัญหาในเรื่องของดุลการชำระเงิน จะสามารถจำกัดการเคลื่อนย้ายทุน โดยจะต้องไม่มีการเลือก ปฏิบัติ และต้องเป็นมาตรการชั่วคราว⁵

ในส่วนของการจัดซื้อของราชการ (government procurement) ซึ่งหมายถึงการซื้อบริการเพื่อกิจการ ของรัฐบาล ไม่มีวัตถุประสงค์ทางการค้า จะยกเว้นหลักการของ MFN รวมทั้งเรื่องของการเข้าสู่ตลาด (market access--Article XVI) และการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (national treatment--Article XVII) แต่ Article XIII ให้มีการเจรจายกเลิกข้อยกเว้นในสองปี⁶

●การเข้าถึงตลาด (Market access)

เป็นการระบุให้ประเทศผู้ลงนามปฏิบัติตามเงื่อนไขในการเปิดตลาดต่อผู้ให้บริการ ไม่น้อยไปกว่าที่ ได้ระบุในตารางการผูกพัน ข้อ 16 (Article XVI) กำหนดการจำกัดการเข้าสู่ตลาดใน 6 ลักษณะที่จะทำไม่ได้ ยกเว้นแต่จะมีกำหนดไว้ในตารางข้อผูกพัน⁷ การจำกัดที่เป็นข้อห้ามดังกล่าวคือ 1) การจำกัดจำนวนผู้ ประกอบการ 2) การจำกัดมูลค่าของการบริการหรือทรัพย์สิน 3) การจำกัดจำนวนการให้บริการหรือปริมาณ ของผลผลิต (service output) 4) การจำกัดจำนวนพนักงาน 5) การจำกัดหรือกำหนดคุณสมบัติโดยเฉพาะ ของสถานประกอบการตามกฎหมาย (legal entity) หรือการร่วมลงทุน 6) การจำกัดจำนวนทุนของต่างชาติ

● การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ(National treatment)

ข้อ 17 (Article XVII) กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยระบุให้ การปฏิบัติต่อธุรกิจต่างชาติจะต้องได้รับความ อนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าธุรกิจในประเทศ ลักษณะจะเหมือนกับกรณีของการเข้าสู่ตลาด คือจะเป็นการ

⁵ มาตรการที่เป็น safeguard เช่นนี้ในกรณีกฎเกณฑ์การประกอบธุรกิจ จะมีระบุในข้อ 10 (Article X) และข้อ 14 (Article XIV) ระบุข้อยกเว้นจาก การตกลงเนื่องจากปัญหาความมั่นคงและปัญหาอื่น เช่น อนามัย ความเป็นระเบียบของสังคม

⁶ หมายความว่ากรณีที่กำหนดให้หน่วยราชการให้บริการของบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะก็ทำไม่ได้ รัฐวิสาหกิจบางแห่งจะต้องเสีย captive market ของราชการไป

⁷ นั่นคือการเข้าสู่ตลาดจะปฏิบัติตามสาขาที่กำหนดข้อผูกพัน และถ้าจะมีข้อยกเว้นในสาขาใดก็จะต้องระบุในตารางด้วย

ปฏิบัติเฉพาะสาขาที่กำหนดในตารางข้อผูกพัน และอาจมีข้อยกเว้นระบุไว้ได้ แต่ข้อ 17 (Article XVII) ระบุให้มีการเจรจาเพิ่มเติม เพื่อลดข้อยกเว้นนี้

- การเปิดเสรีอย่างก้าวหน้า (Progressive liberalization)

GATS กำหนดให้การเปิดเสรีมีความก้าวหน้าต่อไป แม้ว่าการเจรจารอบอุรุกวัยจะเสร็จสิ้นแล้ว ข้อ 19 (Article XIX) ระบุถึงแผนงาน (program) ที่จะมีการเจรจาต่อไปในอนาคต โดยกลุ่มแรกจะเริ่ม 5 ปีหลังจากการตกลง GATS มีผล โดยเป็นการขยายความครอบคลุมและคุณภาพของข้อผูกพันของแต่ละประเทศมี โดยข้อ 20 (Article XX) เป็นเรื่องของการบอกลักษณะของตารางข้อผูกพัน (ซึ่งจะกล่าวในส่วนต่อไป)⁸ ข้อ 21 (Article XXI) กำหนดขั้นตอนการถอนหรือปรับเปลี่ยนข้อผูกพัน โดยการปรับเปลี่ยนต้องมีการต่อรอง และไม่สามารถจะทำได้ในระยะเวลา 3 ปี นับจากข้อตกลงมีผล ทั้งนี้มีข้อยกเว้นในกรณีที่มีการเจรจากันต่อไป คือทางการเงินและการขนส่งทางทะเล และกรณีของการปกป้อง (safeguard) ที่จะลดเวลาจาก 3 ปี เป็น 1 ปีได้ การปรับหรือถอนถ้ามีผู้เสียผลประโยชน์อาจต้องมีการชดเชยความเสียหายได้

- ภาคผนวกว่าด้วยโทรคมนาคม (Annex on telecommunication)

GATS มีภาคผนวกทั้งสิ้น 6 เรื่อง คือ การยกเว้นหลักการปฏิบัติของชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง การเคลื่อนย้ายของคน (natural person) และรายสาขา คือ การบริการขนส่งทางอากาศ การบริการทางการเงิน การบริการทางทะเล และโทรคมนาคม

ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาต่างๆ มีหลายวัตถุประสงค์ เช่น การกำหนดความครอบคลุมของข้อตกลงในสาขานั้น การขยายความจำกัดความให้ชัดเจน การอธิบายข้อผูกพันในเรื่องของการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ การตั้งแผนงานเพื่อเจรจาทำความตกลงต่อไป

นอกจากนี้ยังมีมติรัฐมนตรี (ministerial decisions) และความเข้าใจ (understanding) เป็นการครอบคลุมในเรื่องต่างๆ ที่นอกเหนือการตกลง หรือให้ความชัดเจนกว่ากฎเกณฑ์ที่ระบุในมาตราต่างๆ ในเรื่องของความเข้าใจของสาขาต่างๆ เป็นการกำหนดการเจรจาในส่วนของการเคลื่อนย้ายบุคลากร การบริการการเงิน การบริการทางทะเล การเปิดเสรีบริการโทรศัพท์พื้นฐาน และการบริการวิชาชีพ สำหรับมติที่เกี่ยวกับการค้าบริการมี มติว่าด้วยการจัดการของสถาบัน (Decision on institutional arrangement) ที่ให้สิทธิ Council of Trade in services ดังองค์กรที่จะช่วยในการทำงาน รวมทั้งหน้าที่ของคณะกรรมการสาขาต่างๆ ที่อาจตั้งขึ้น และยังมี มติว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทสำหรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (Decision

⁸ ข้อผูกพันนี้ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติในทันที สามารถที่จะมีการกำหนดระยะเวลาปฏิบัติในอนาคตได้ โดยระบุในตารางข้อผูกพัน

⁹ ส่วนที่สี่ของ GATS (Institutional Provision) มีสองมาตรา Article XXVII ระบุว่าข้อตกลงจะไม่รวมถึงการให้บริการที่มาจากประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก Article XXVIII เป็นการให้คำจำกัดความ เช่นคำว่าอุปทาน (Supply) หมายถึง การผลิต การกระจาย การตลาด การขายและ delivery ของการบริการ บุคคลตามกฎหมาย (juridical person) ที่สมาชิกเป็นเจ้าของ คือมากกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นถือครองโดยบุคคลของประเทศสมาชิก การมีอำนาจควบคุมของบุคคลของสมาชิกคือ บุคคลนั้นมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการอำนวยการเป็นเสียงข้างมาก หรือมีอำนาจตามกฎหมายในการทำหนดการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นถ้าหากเป็นภาระลงทุนของต่างประเทศที่ไม่เข้าข่ายนี้ ก็ไม่อยู่ในข้อตกลง

on dispute settlement procedures) มติว่าด้วยการค้าบริการและสิ่งแวดล้อม (Decision on Trade in Service and Environment)

ในส่วนของภาคผนวกว่าด้วยโทรคมนาคม กล่าวถึงความสำคัญของโทรคมนาคม ในฐานะเป็นสื่อ การติดต่อสำหรับการทำธุรกิจในทุกประเภท จึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนในความครอบคลุมของข้อ คลง GATS และให้มีการรับรองในการใช้เครือข่ายโทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน (basic telecommunication network) เพราะการกีดกันหรือไม่ให้ความสะดวกในการใช้เป็นเครื่องมือกีดกันการค้าบริการแบบหนึ่ง ภาค ผนวกในส่วนนี้จึงเป็นการระบุถึงการให้บริการเครือข่ายโทรคมนาคมสาธารณะที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่ง ประกอบด้วยเจ็ดส่วน ส่วนหลักเป็นส่วนที่ห้าที่ กล่าวถึงการเข้าถึงและใช้โทรคมนาคมสาธารณะ ประเทศ สมาชิกสามารถใช้ทั้งเครือข่ายและบริการที่เป็นสาธารณะ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเงื่อนไขการให้ใช้ เครือข่ายต้องมีเหตุผล ไม่มีลักษณะของการกีดกัน ไม่ว่าประเทศสมาชิกจะมีการกำหนดสาขาโทรคมนาคม ในตารางข้อผูกพันหรือไม่ นอกจากนี้การปฏิบัติต้องมีความโปร่งใส ในภาคผนวกนี้ยังกล่าวถึงความจำเป็น ในการร่วมมือกันทางเทคนิคอีกด้วย

จะเห็นว่าข้อกำหนดจะให้ประโยชน์แก่กิจการที่ใช้เครือข่ายโทรคมนาคม และกิจการโทรคมนาคม ที่มีเปิดตามตารางข้อผูกพัน เป็นการพยายามสร้างความสมดุลระหว่างการไม่กีดกันในการเข้าถึงเครือข่าย และการรักษาระบบให้มีประสิทธิภาพ

• ตารางข้อผูกพัน (Schedule of commitment)

ตารางนี้เป็นการระบุถึงข้อผูกพันเกี่ยวกับการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ และอาจจะระบุ ถึงข้อผูกพันอื่นๆ ข้อผูกพันนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลง GATS และมีความภาระตามกฎหมาย การเข้าถึง ตลาด (Article XVI) เป็นการระบุข้อห้ามในเชิงปริมาณที่จะบิบบหรือจำกัดการดำเนินงานของธุรกิจ ส่วนการ ปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (Article XVII) เป็นการให้ปฏิบัติแก่ธุรกิจต่างชาติเช่นเดียวกับคนในชาติ

ในตารางข้อผูกพันนี้ ประเทศสมาชิกจะระบุว่ากิจกรรมอะไรบ้างที่จะยอมให้มีการเข้าถึงตลาด และปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ ทั้งนี้อาจจะมีข้อจำกัดต่างๆได้ เมื่อมีการระบุไว้แล้วประเทศสมาชิกจะไม่สามารถ มีมาตรการอะไรเป็นการจำกัดขัดแย้งกับข้อตกลง ในตารางนี้จะมี horizontal section เป็นการระบุข้อจำกัด ของการเข้าถึงตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติที่ครอบคลุมทุกสาขา เป็นการหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนถ้า ต้องระบุในทุกสาขา นอกจากนี้ในแต่ละสาขาจะมีการระบุถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาด การปฏิบัติเยี่ยงคน ในชาติ และข้อผูกพันเพิ่มเติม ทั้งนี้จะบันทึกตามแต่ละรูปแบบของการให้บริการ (mode of supply)¹⁰ โดย ถ้าหากบันทึกว่า “none” แสดงว่าไม่มีข้อจำกัด ถ้าบันทึกว่า “unbound” แสดงว่ายกเว้นการเข้าสู่ตลาดและ

¹⁰ Mode of supply ระบุใน GATS แบ่งเป็น 1 cross-border service, 2 consumption abroad, 3. commercial presence, 4 temporary presence of natural person

การปฏิบัติเชิงกบในชาติในรูปแบบการบริการนั้น การมีข้อจำกัดบางส่วนก็จะระบุในแต่ละการบริการเช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่าสาขาบริการที่มีการระบุในตารางข้อผูกพันเป็นสาขาที่มีการใช้โทรคมนาคมอย่างมาก สาขาที่มีรายการระบุมากที่สุดคือ การท่องเที่ยว การบริการทางการเงิน และ การบริการธุรกิจ ตามด้วย การสื่อสารและโทรคมนาคม ตารางทั้งหมดของประเทศอุตสาหกรรมมีตารางข้อผูกพันในสาขาบริการธุรกิจ การสื่อสาร การก่อสร้างและวิศวกรรม การบริการด้านการจำหน่าย(distribution service) การบริการทางการเงิน การท่องเที่ยว และการขนส่ง สำหรับข้อจำกัดของการเปิดตลาดส่วนใหญ่จะอยู่ในเรื่องของ การตั้งหน่วยธุรกิจของต่างประเทศ และการเคลื่อนย้ายบุคคลากร โดยประเทศกำลังพัฒนามักจะจำกัดด้านการตั้งธุรกิจของต่างชาติ เนื่องจากโอกาสที่ตัวเองจะไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมมีน้อย ส่วนประเทศพัฒนาแล้วก็อยากจำกัดไม่ให้บุคคลากรของประเทศกำลังพัฒนาไปประกอบอาชีพในประเทศตน

มีประเทศทั้งสิ้นประมาณ 60 ประเทศ (หรือ 48 ประเทศ ถ้ารวมสหภาพยุโรปเป็นประเทศเดียว) ที่มีข้อผูกพันในสาขาโทรคมนาคม

● การเจรจาเพื่อเปิดเสรีโทรคมนาคมพื้นฐาน

เมื่อใกล้สิ้นสุดรอบอุรุกวัย เป็นที่แน่ชัดว่าการเจรจาของโทรคมนาคมจะไม่สำเร็จสมบูรณ์ นับว่าด้วยการเจรจาเรื่องโทรคมนาคมพื้นฐาน (Decision on Negotiation on Basic Telecommunications) คกลงที่จะมีการเจรจาค่อยไป โดยการเจรจาเริ่มเมื่อเดือนพฤษภาคม 2537 และ กำหนดจะสิ้นสุดเดือนเมษายน 2539 การเจรจาเป็นไปโดยสมัครใจ โดยมี 43 ประเทศเข้าร่วม¹¹ นอกจากนี้ยังมี 29 ประเทศที่เข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์¹² โดยการเจรจาจะรวมถึงโทรศัพท์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย voice telephony, packet and circuit switch data, mobile telephony, paging service และ satellite services ส่วนการบริการโทรคมนาคมมูลค่าเพิ่มรวมถึง electronic mail, voice mail, on-line information and data retrieval, data processing, and electronic data interchange ซึ่งในกลุ่มหลังยังไม่มีมีการเจรจาเพิ่มเติม ทั้งนี้หลายประเทศได้มีการกำหนดในตารางข้อผูกพันแล้ว

¹¹ Argentina, Australia, Brazil, Canada, Chile, Cuba, Cyprus, Czech Republic, Dominican Republic, Egypt, the European Communities and their Member States (Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Netherlands, Portugal, Spain, Sweden, United Kingdom), Hongkong, Hungary, Iceland, India, Japan, Korea, Mauritius, Mexico, Morocco, New Zealand, Norway, Singapore, Slovak Republic, Switzerland, Tunisia, Turkey, Venezuela, and the United States

¹² Bulgaria, Brunei, Darussalam, Republic of China, Chinese Taipei, Colombia, Costa Rica, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Indonesia, Israel, Jamaica, Latvia, Madagascar, Malaysia, Nicaragua, Pakistan, Panama, Peru, Philippines, Poland, Romania, Russian Federation, Slovenia, South Africa, Thailand, Trinidad & Tobago และ Uruguay

จากเอกสารของเจ้าหน้าที่ WTO (Tubhill 1995) ระบุว่า ในการเจรจาได้ตัดปัญหาการถกเถียงการค้าจำกัดความของโทรศัพท์พื้นฐานที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยเจรจาในเรื่องโทรศัพท์ที่เป็นเครือข่าย transmission 'ไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม' ถือว่าการให้บริการพื้นฐานเป็นลักษณะของการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ดังนั้นในเรื่องของการเข้าสู่ตลาด จะเกี่ยวพันถึงการที่จะให้ต่างชาติเป็นเจ้าของและประกอบการเครือข่ายโทรศัพท์และโครงสร้างพื้นฐาน

ในตอนนีกลุ่มที่เจรจาดำเนินการมีกำหนดจะพบกันทุกเดือนจนกระทั่งเมษายนปีหน้า ก่อนและหลังการเจรจาได้มีการเจรจาในระดับทวิภาคี เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญด้านโทรคมนาคมอยู่ที่เจนีวาเป็นที่ปรึกษา มีการเสนอข้อเรียกร้องและข้อผูกพันในการเจรจาระดับทวิภาคี ในขณะนี้บางประเทศมีการแจกจ่ายร่างข้อเสนอให้แก่กลุ่มเจรจาดำเนินการ ประเทศเหล่านี้คือ Australia, Canada, Czech Republic, European Union, Hong Kong, Japan, Mexico, New Zealand, Slovak Republic, Switzerland, และ the United States

เมื่อการเจรจาเข้าสู่สัปดาห์ที่กำหนดไว้ ข้อเสนอจะมีการทบทวนจากการเจรจาดำเนินการกัน และคาดว่าจะเป็นการกำหนดเป็นตารางข้อผูกพันต่อไป ข้อตกลงดังกล่าวอาจจะขยายไปยังสมาชิกอื่นของ WTO ตามหลักการปฏิบัติด้วยความอนุเคราะห์ยิ่ง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ แต่ก็เป็นไปได้ที่สมาชิกที่เข้าร่วมเจรจามีการกำหนดข้อยกเว้นการไม่เลือกปฏิบัตินี้ โดยใช้หลัก MFN กับกลุ่มประเทศผู้เจรจาเท่านั้น ซึ่งจะขึ้นอยู่กับขอบเขตของการเปิดเสรีที่ตกลงในเดือนเมษายนปีหน้า (2539)

4. ความผูกพันของไทยด้านโทรคมนาคม

จากการลงนามในสนธิสัญญา Marrakesh ประเทศไทยได้มีข้อผูกพันที่จะเปิดตลาดและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (ภาคผนวกที่ 1) โดยสาขาที่มีข้อผูกพันตามตารางคือ data base access service, online information and/or data processing service, telecommunications equipment sales services, telecommunication consulting services, videotex, teleconference และ domestic leased circuits สาขาเหล่านี้จัดเป็นกิจการสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่ใช่โทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน

ลักษณะของตารางข้อผูกพันการค้าบริการ นอกจากจะระบุสาขาที่จะมีข้อผูกพันแล้ว ยังมีการระบุข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ โดยระบุในแต่ละรูปแบบของการให้บริการ (Modes of supply) และมีส่วนของข้อผูกพันเพิ่มเติม สำหรับข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ จะมีข้อจำกัดที่ใช้กับการบริการทุกสาขา (Horizontal Commitments) และข้อจำกัดเฉพาะสาขาที่ระบุไว้ (Sector-specific commitments)

จากข้อตกลงส่วนนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าจะพิจารณาถึงข้อตกลง GATS แล้ว จะมีผลกระทบต่อภาคโทรคมนาคมของเราน้อย เพราะยังไม่มีผูกพันถึงบริการพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงโทรศัพท์ที่เป็นจุดเน้นของการ

อีกงาน การบริการพื้นฐานมีรัฐวิสาหกิจและบริษัทของไทยเกี่ยวพันอยู่มาก มีผลต่อประชากรมาก อุตสาหกรรมการเปิดในตอนนี้เป็นสาขาที่เราต้องการการลงทุนจากต่างชาติอยู่แล้ว นอกจากนี้ในสาขาที่เรากำหนดในตารางข้อผูกพันยังมีข้อจำกัดในแต่ละสาขา เช่นในเรื่องของการถือหุ้นของต่างชาติ การเป็นเจ้าของที่ดิน การเคลื่อนย้ายคนงานต่างชาติ และข้อตกลงไม่รวมถึงการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติของการตั้งสถานประกอบการของต่างชาติในไทย โดยสรุปคือเราเปิดไม่มากและยังมีข้อจำกัดในสาขาที่อยู่ในตารางข้อผูกพัน

แต่จากทิศทางของการเจรจาระดับพหุภาคี จากการที่มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกที่เป็นการถาวร การเจรจาเปิดเสรีบริการขั้นพื้นฐาน ที่ถึงแม้จะยังไม่มียุทธการเจรจา แต่กำหนดเส้นตายไว้ในเดือนเมษายน ปีหน้า เวียดนามการจำกัดข้อผูกพันก็มีการกำหนดที่จะยกเลิกไปในเวลา 5-10 ปี ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์คือการพิจารณาว่า เราควรจะเตรียมตัวอย่างไรกับการเปิดตลาดที่ต้องเผชิญในอนาคต

5. การคาดหมายผลกระทบ GATS ต่อไทย

การจะประมาณการผลกระทบของข้อตกลงพหุภาคีด้านการค้าบริการในเชิงปริมาณทำได้ยาก ต่างกับเรื่องของการค้าสินค้า เพราะข้อตกลงด้านการค้าสินค้าเป็นการปรับด้านภาษีที่เป็นตัวเลขที่ชัดเจนสามารถคำนวณได้ว่า หากลดภาษีตามที่กำหนดแล้ว การนำเข้า ส่งออก หรือการผลิต จะเปลี่ยนไปอย่างไร โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ ส่วนการค้าบริการเป็นการยกเลิกข้อจำกัดในด้านต่างๆ ซึ่งประเมินเป็นตัวเลขไม่ได้ การจะคาดการณ์ผลกระทบในขั้นนี้จึงเป็นการพิจารณาถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขการทำธุรกิจของอุตสาหกรรม ใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการประกอบกับลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมในปัจจุบันและประสบการณ์จากต่างประเทศ เพื่ออนุมานผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมไทย

5.1 ความสำคัญของการพัฒนาโทรคมนาคม

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า เศรษฐกิจไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการผลิตและส่งออกที่มีภาคเกษตรเป็นผู้นำ มาเป็นภาคอุตสาหกรรมเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ เราเปิดประเทศที่มากขึ้น การส่งออกและการลงทุนจากต่างประเทศ เป็นพลังผลักดันการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ ภาคการเงินของเราก็มีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศอย่างมาก มีความจำเป็นในการทำธุรกิจทางการเงินผ่านทางเครือข่ายโทรคมนาคม ทั้งหมดนี้แสดงถึงความต้องการเครือข่ายโทรคมนาคมที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกประเทศที่สะดวกจะทำให้ต้นทุนธุรกรรมของผู้ประกอบการลดลง เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ระบบโทรคมนาคมที่ทั่วถึง ทำให้การส่งข่าวสาร การเข้าถึงบริการ

จากรัฐไปไกลกว่าท้าวถึง ไม่ว่าจะเป็นถนนในชนบทหรือในเมือง จึงสร้างความเป็นธรรมในการกระจายความเจริญได้อีกด้วย (Sumeth Vongpanitlerd and others 1992)

จากการศึกษาของธนาคารโลก (World Development Report 1994: 14-17) พบว่าเมื่อประเทศมีรายได้ต่ำความต้องการโครงสร้างพื้นฐานจะเป็นด้านการชลประทาน ถนน แต่เมื่อประเทศมีรายได้สูงขึ้นความต้องการโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมและไฟฟ้าจะมีสูงขึ้น แสดงว่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ประชาชาติของโครงสร้างพื้นฐานสองประเภทหลังมีค่ามากกว่าหนึ่ง

การผลิตโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยด้านนี้มีสูงขึ้น ดูได้จากสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มของภาคการขนส่งและโทรคมนาคมในรายได้ประชาชาติ ที่เพิ่มจากร้อยละ 6.6 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 7.7 ในปี 2538 (รูปที่ 1) นอกจากนี้การนำเข้าส่งออกอุปกรณ์โทรคมนาคมก็มีการเพิ่มขึ้นอย่างมาก แสดงถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ จากการที่การผลิตและการค้าขยายตัว สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ เรามีโครงสร้างพื้นฐานด้านนี้พอเพียงหรือไม่ อย่างไรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

สถานภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการโทรคมนาคมของไทย

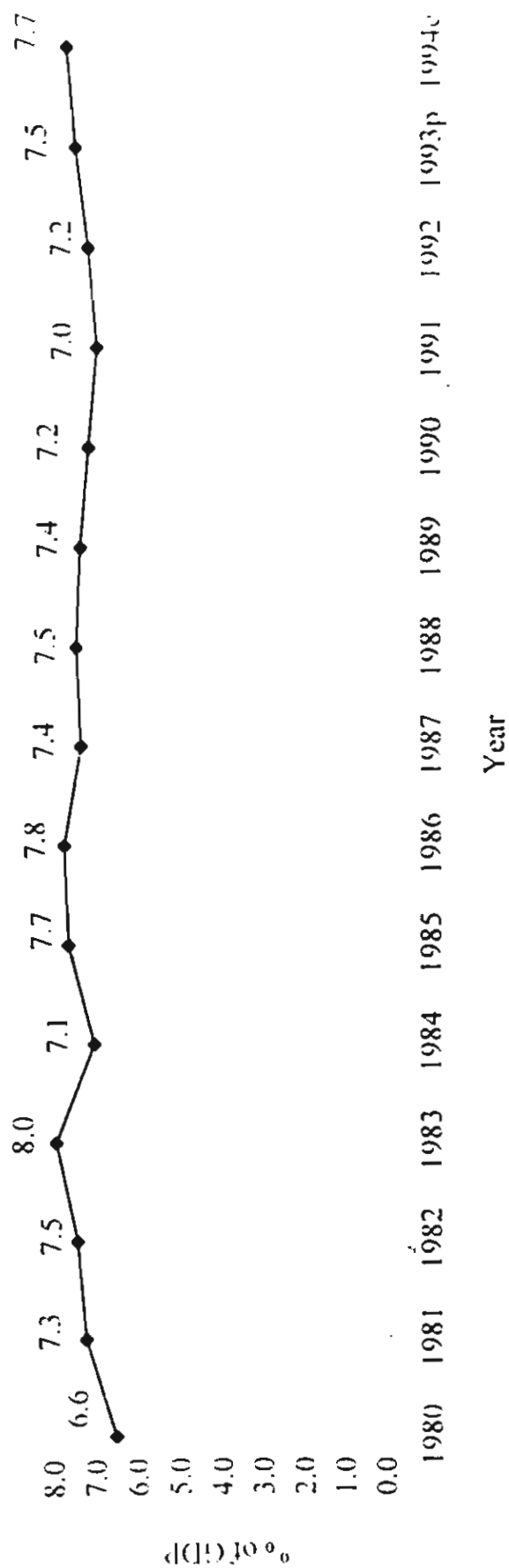
ส่วนนี้เป็นการแสดงการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมของไทย โดยเน้นที่โทรศัพท์ โดยในส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และในส่วนต่อมาพิจารณาสถานภาพของประเทศไทย

จากการเปรียบเทียบสัดส่วนการมีโทรศัพท์ต่อประชากร เราพบว่าในประเทศ NICs จะมีสัดส่วนที่สูงกว่าของไทยมาก (รูปที่ 2) ในปี 2537 Hong Kong มีโทรศัพท์ 53.78 เครื่องต่อประชากร 100 คน โดยสัดส่วนนี้เป็น 46.97 เครื่อง ในSingapore และ 39.7 เครื่องในเกาหลีใต้ จากสัดส่วนนี้กล่าวได้ว่าประเทศเหล่านี้มี universal services ประเทศมาเลเซียมีโทรศัพท์ต่อประชากรสูงกว่าไทยเกือบ 4 เท่า คือ 14.69 คู่สายต่อประชากร 100 คน ในขณะที่ของไทยเรามี 4.16 คู่สาย¹³ ประเทศ OECD จะมีคู่สาย 47.42 คู่สาย ต่อประชากร 100 คน

จากการที่มีอัตราส่วนของโทรศัพท์น้อย ประชาชนต้องรอนานจึงจะได้โทรศัพท์ ถ้าจะพิจารณาระยะเวลาที่ต้องใช้ที่จะสามารถติดตั้งโทรศัพท์แก่ผู้ที่รออยู่ทั้งหมด ประเทศไทยต้องใช้เวลาถึง 6.3 ปี นับจากปี 2537 ซึ่งดีขึ้นกว่าปี 2534 ที่ต้องใช้เวลา 8.6 ปี (รูปที่ 3) เทียบกับประเทศอาเซียนไทยยังต้องใช้เวลา มาก โดย Singapore จะติดตั้งได้ทันที Malaysia ใช้เวลาประมาณ 0.3 ปี Indonesia ใช้เวลาไม่ถึงปี Philippines ใช้เวลา 4.8 ปี ประเทศในเอเชียแปซิฟิกใช้เวลาเฉลี่ย 0.6 ปี ตัวเลขนี้อาจมีปัญหาในการเปรียบเทียบ เพราะการบันทึกผู้ที่รอติดตั้งในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน อีกทั้งถ้าไม่มีคู่สาย คนอาจจะไม่ไปยื่นขอโทรศัพท์ก็ได้

¹³ คำนวณจากสถิติของ ITU โดยใช้วิธีเทียบเทียบกับประเทศอื่น ตัวเลขของอัตราการโทรศัพท์จะสูงกวานี้ เนื่องจากรวมส่วนซ่อมแซมด้วย

รูปที่ 1 สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของภาคการขนส่งและการสื่อสารของประเทศไทย (ณ ราคาปัจจุบัน)

หมายเหตุ : 1980-1987 The NESDB has improved the Compilation of National Accounts data and revised GDP Series back to 1970

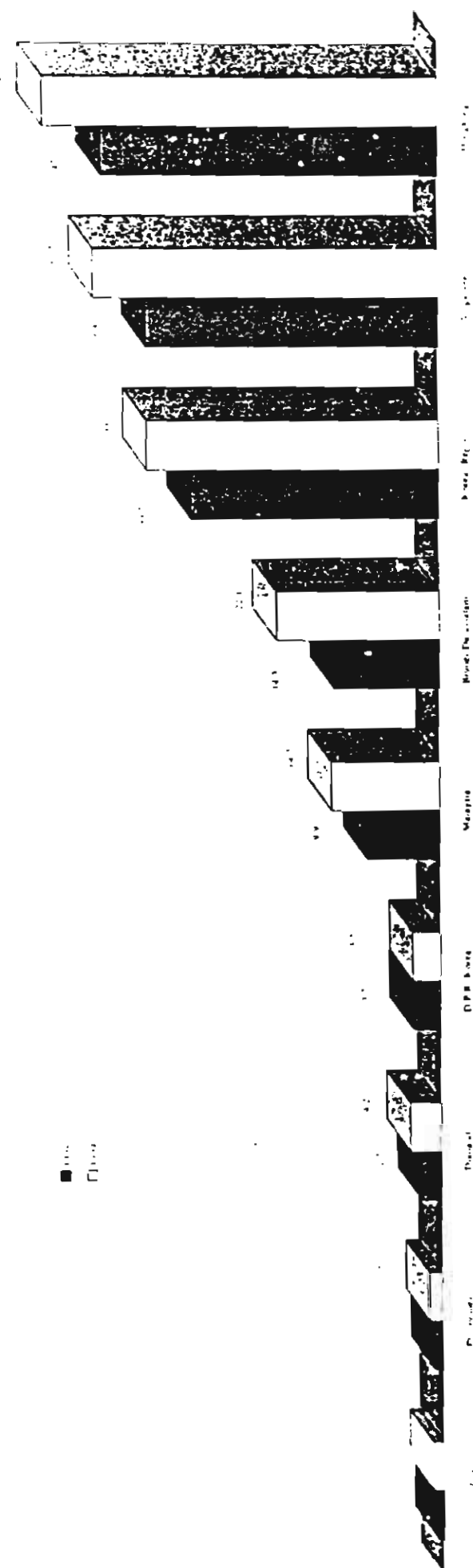
The newly constructed series have been presented since 1988.

1988-1994 The NESDB has improved the Compilation of National Accounts data and revised GDP Series back to 1980

The newly constructed series have been presented since 1993.

ที่มา : คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 2 จำนวนโทรศัพท์ต่อประชากร

รูปที่ 3 ระยะเวลาที่รอการติดตั้งโทรศัพท์ในปี 2534 และ 2537

ไม่ว่าแบบโทรศัพท์มือถือ จากความขาดแคลนโทรศัพท์ไร้สาย โทรศัพท์แบบไร้สายจึงเข้ามาทดแทน ไทยจึงมีสัดส่วนโทรศัพท์มือถือต่อประชากรสูงกว่าประเทศอื่น โดยเรามีสัดส่วนเป็นที่สองรองจาก Singapore ในกลุ่มอาเซียน และสูงกว่าสัดส่วนในประเทศญี่ปุ่น สำหรับ Hong Kong มีสัดส่วนสูงถึง 74 เครื่องต่อประชากร 1000 คน (รูปที่ 4) แต่เมื่อเทียบโทรศัพท์มือถือกับโทรศัพท์แบบมีสาย ไทยจะมีสัดส่วนที่สูงสุดเมื่อเทียบกับประเทศเหล่านี้ คือเรามีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 50.5 ในขณะที่ Hong Kong มีเพียงร้อยละ 17.8 (รูปที่ 5)

ในขณะที่หลักฐานแสดงว่าเรายังมีปริมาณโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมไม่ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล แต่ในด้านของเทคโนโลยีทางด้าน switching เราจะดีกว่าหลายประเทศ เพราะเราเป็นผู้ที่หลังจึงสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ล่าสุดได้ โดยร้อยละ 71 ของ local exchange ของไทยเป็น digital ซึ่งเท่ากับ Singapore แต่สูงกว่าญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ฟิlippินส์ โดยเฉลี่ยของประเทศในเอเชียแปซิฟิกสัดส่วนนี้จะเป็นร้อยละ 53 (ตารางที่ 1)

ในขณะที่การเปรียบเทียบกับหลายประเทศ แสดงว่าเรายังมีความขาดแคลนโทรศัพท์ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกรุงเทพฯและต่างจังหวัด แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของความเข้มข้นของการมีโทรศัพท์ในกรุงเทพฯจะสูงกว่าต่างจังหวัดมาก ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ส่วนตัวหรือโทรศัพท์สาธารณะ(รูปที่6,7) โดยประชากรกรุงเทพฯมีคู่สายโทรศัพท์33.7คู่สาย ต่อประชากร100คน ในขณะที่ต่างจังหวัดมีสัดส่วนนี้เพียง 7.39 ในปี2537 จำนวนผู้ที่รอโทรศัพท์ในต่างจังหวัดยังมีอยู่มาก การติดตั้งยังสนองความต้องการไม่ทั่วถึงคือได้เพียงร้อยละ64 ในขณะที่กรุงเทพฯสนองความต้องการได้ร้อยละ67 แม้ว่าการเพิ่มคู่สายมีอย่างรวดเร็วในระยะหลัง แต่กรุงเทพฯก็ยังมีจำนวนคู่สายที่เพิ่มสูงกว่าในต่างจังหวัด (ตารางที่ 2,3)

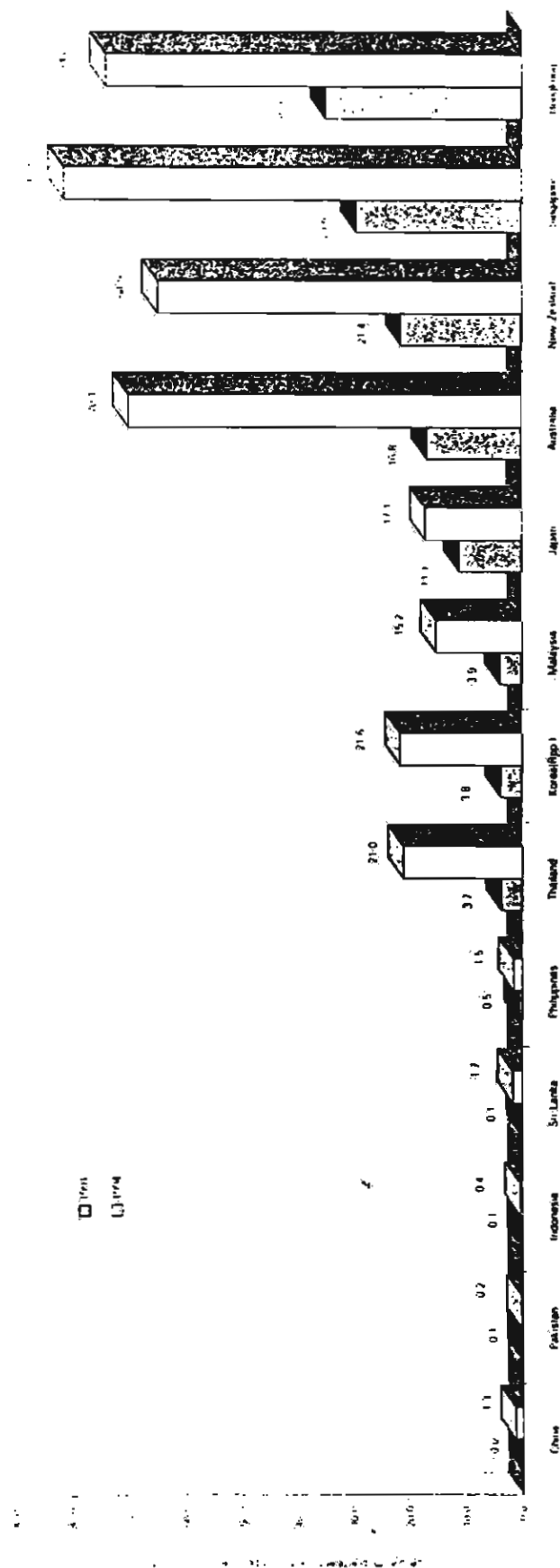
เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า จำนวนผู้ที่รอคู่สายโทรศัพท์ไม่ได้แสดงถึงอุปสงค์ที่แท้จริง ทั้งนี้เพราะผู้ที่ต้องการโทรศัพท์ที่คิดว่าไม่มีโอกาสจะได้ในระยะเวลาอันควรก็จะไม่มาติดต่อขอคู่สาย ถึงกระนั้นก็ตามสัดส่วนการตอบสนองต่อความต้องการก็มีต่ำ

เราพอจะสรุปได้ว่า ความขาดแคลนโทรศัพท์ และความไม่เท่าเทียมกันมีอยู่อย่างมาก แม้ว่าจะระยะหลังจะดีขึ้น จากการที่เราเริ่มลงทุนอย่างมากในระยะเวลาไม่นานนี้ ทำให้เราเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (ณัฐพงศ์ ทองภักดี 2538)

การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม

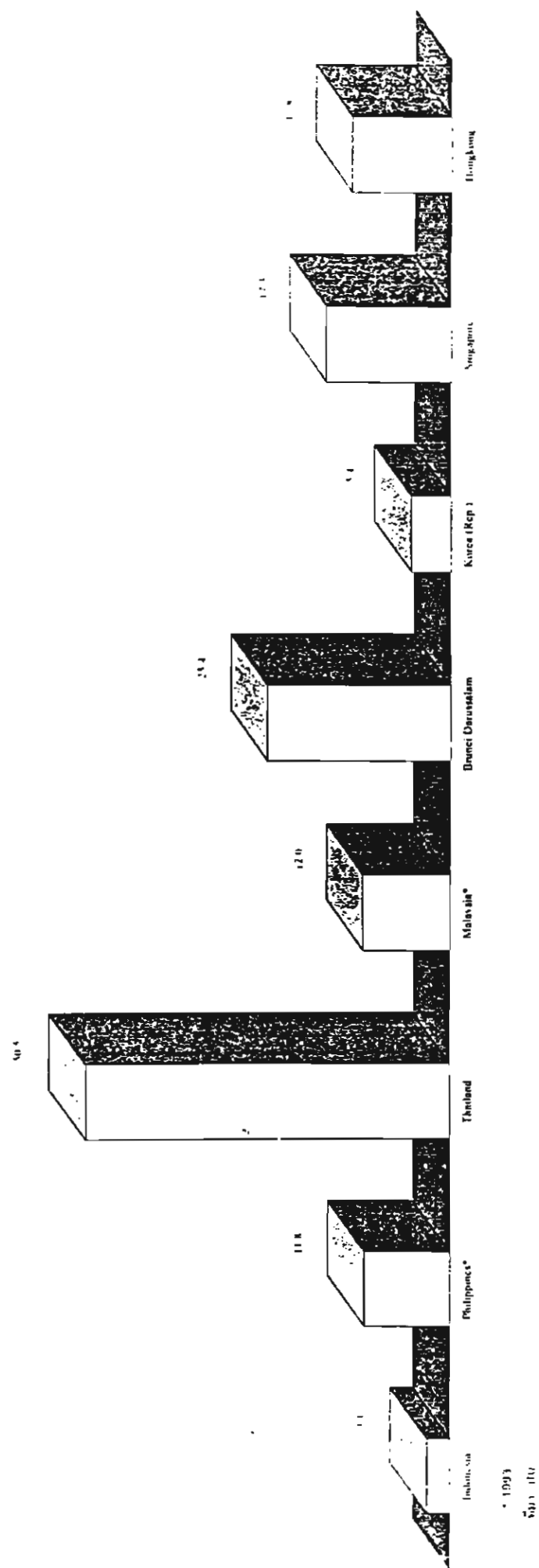
แนวคิดในอดีตถือว่าการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ดังนั้น กฎหมายจึงระบุให้เป็นหน้าที่ขององค์การโทรศัพท์ฯ ให้บริการโทรศัพท์ภายในประเทศ และโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ที่มีชายแดนติดต่อกัน ส่วนการสื่อสารแห่งประเทศไทยให้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศที่ไม่มี

รูปที่ 4 จำนวนโทรศัพท์มือถือต่อประชากร

ที่มา: ITU

รูปที่ 5 สัดส่วนจำนวนโทรศัพท์มือถือต่อโทรศัพท์พื้นฐาน

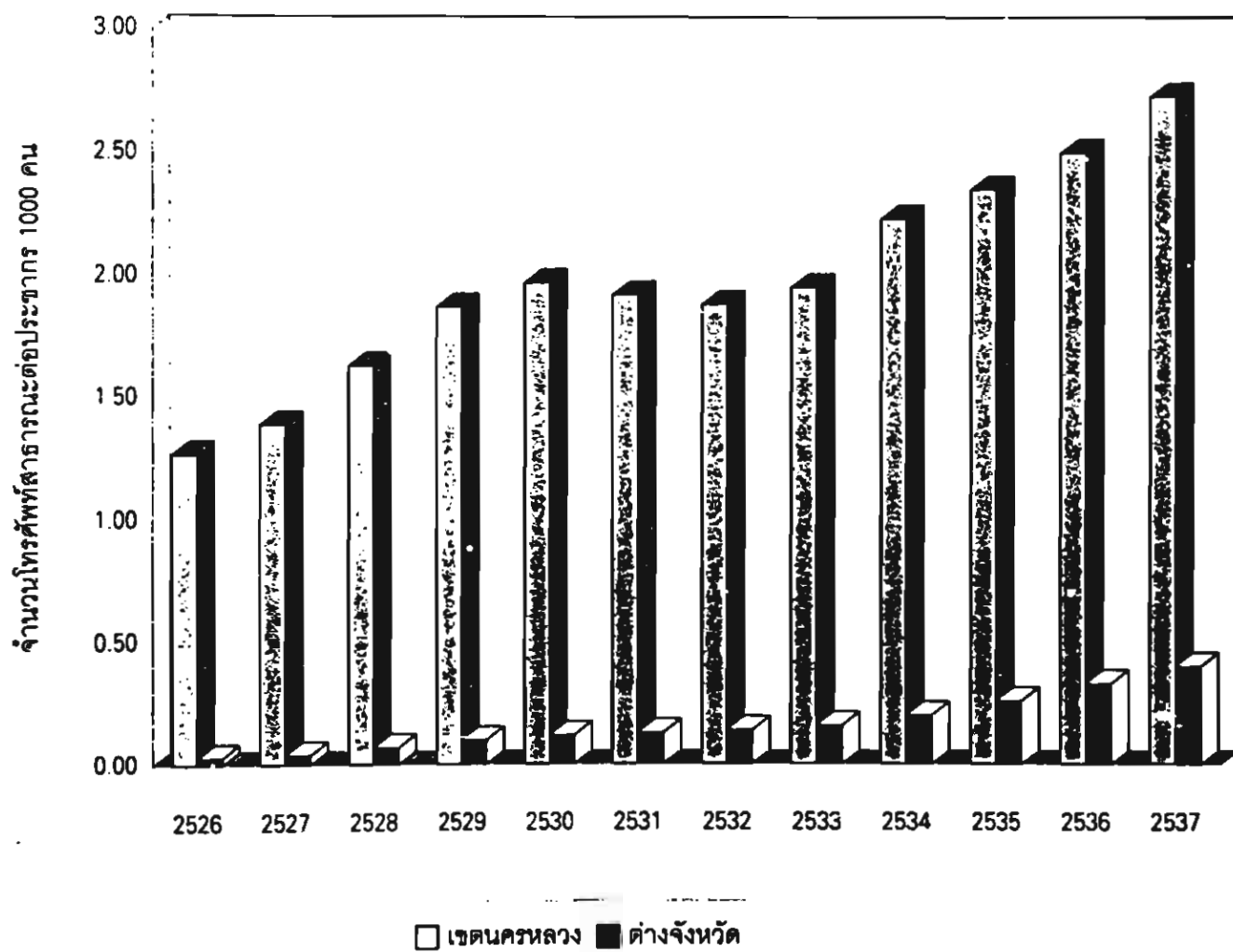
ตารางที่ 1 เทคโนโลยีของชุมสาย (1991)

Country	Line Capacity of Local Exchanges	
	Total ('000)	Digital (%)
Philippines	731	23
Australia	9,500	26
China	14,921	38
Japan	70,000	50
Indonesia	1,564	50
Thailand	1,869	71
Singapore	1,387	71
Malaysia	2,712	78
New Zealand	2,014	92
Korea	17,511	92
Hong Kong	2,841	93
Asia-Pacific*	147,174	53

Note: *Total for Asia-Pacific includes a number of other countries not listed above

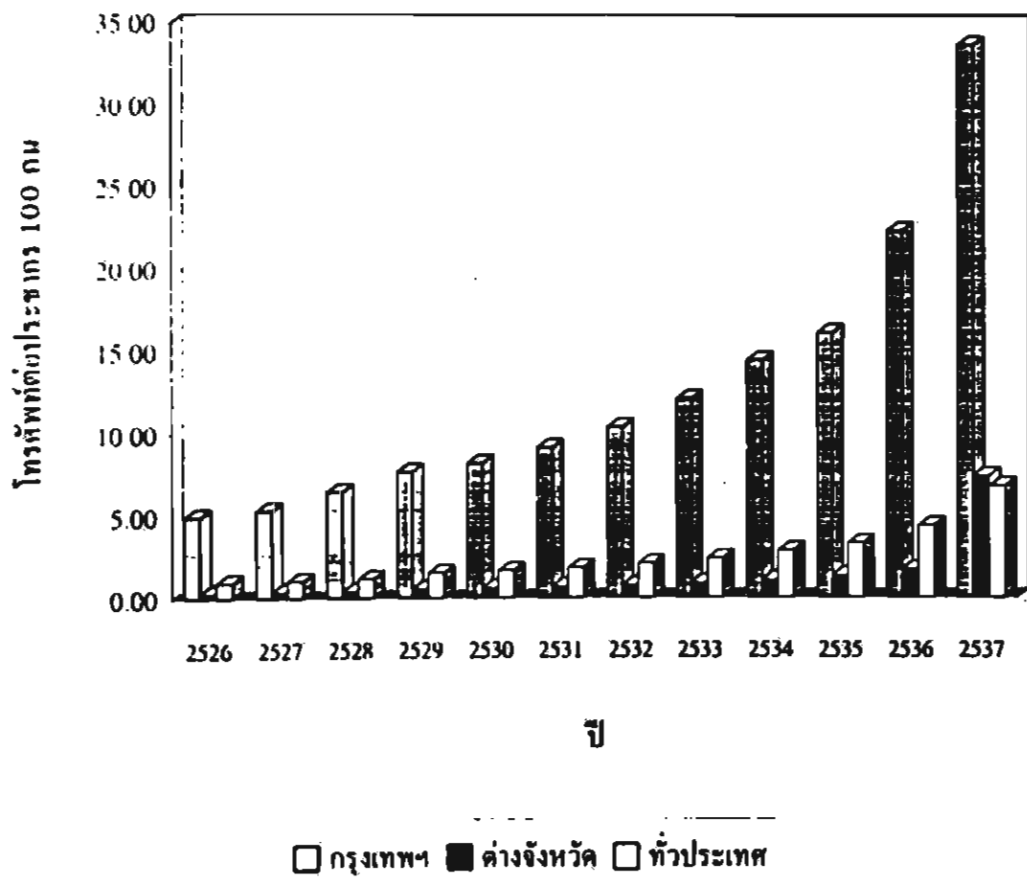
Source: International Telecommunication Union

รูปที่ 6 จำนวนโทรศัพท์สาธารณะ

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

รูปที่ 7 จำนวนโทรศัพท์ต่อประชากร

ตารางที่ 2 จำนวนคู่สายที่มีผู้เช่าต่อความต้องการ

ปี	กรุงเทพฯ			ต่างจังหวัด		
	ความต้องการ	เลขหมายที่มีผู้เช่า		ความต้องการ	เลขหมายที่มีผู้เช่า	
	(เลขหมายสะสม)	เลขหมายสะสม	ร้อยละของความต้องการ	(เลขหมายสะสม)	เลขหมายสะสม	ร้อยละของความต้องการ
2526	624,226	339,510	54.4	271,586	123,721	45.6
2527	677,085	361,924	53.5	308,143	157,567	51.1
2528	729,903	433,517	59.4	292,868	192,981	65.9
2529	846,396	548,080	64.8	305,741	250,832	82.0
2530	894,667	614,707	68.7	325,374	286,915	88.2
2531	1,032,370	686,151	66.5	376,663	319,721	84.9
2532	1,270,144	792,203	62.4	473,370	365,811	77.3
2533	1,701,003	900,941	53.0	640,147	423,581	66.2
2534	2,072,507	1,044,295	50.4	824,859	508,865	61.7
2535	2,348,601	1,159,227	49.4	1,081,925	630,802	58.3
2536	2,788,860	1,464,590	52.5	1,408,127	810,463	57.6
2537	2,901,023	1,953,520	67.3	1,804,371	1,156,251	64.1

หมายเหตุ : ปี 2536-2537 รวมเลขหมายของบริษัท ทีโอ และทีทีแอนด์ที

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์ รายงานประจำปี สถานภาพการให้บริการโทรศัพท์ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

รายงานประจำปี 2537 บริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และ

บริษัท ไทยโทรศัพท์แอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3 จำนวนเลขหมายติดตั้งให้กับผู้ใช้บริการ

ปี	จำนวนเลขหมายติดตั้งเพิ่มให้กับผู้ใช้บริการ	
	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
2527	25,458	34,192
2528	78,176	35,799
2529	122,094	58,214
2530	74,594	37,299
2531	74,507	34,307
2532	116,834	46,991
2533	113,732	58,549
2534	153,891	85,548
2535	156,416	122,326
2536	226,843	180,579
2537	491,317	350,074

หมายเหตุ : ปี 2536-2537 รวมเลขหมายของบริษัท ทีเอ และทีทีแอนด์ที

ที่มา : รายงานสถิติโทรศัพท์ รายงานประจำปี ของ

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

หากเงินล้นล้นกับไทย กรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้อนุมัติการใช้ความถี่คลื่นวิทยุ องค์การรัฐบาลจึงมีสามหน่วยงานด้านโทรคมนาคม

จากการที่การให้บริการโทรศัพท์ไม่พอ จึงมีการให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการ เหตุผลของการเข้าร่วมของภาคเอกชน จึงเป็นเพราะ รัฐบาลไม่สามารถให้บริการได้ การเข้าร่วมนี้ รัฐบาลจะเป็นผู้ให้สัมปทานและมีสัญญาแบ่งผลประโยชน์กัน มีข้อสังเกตคือ มีหลายหน่วยงานให้สัมปทานในเรื่องเดียวกัน (ตารางที่ 4) สัญญามีรายละเอียดและการแบ่งผลประโยชน์ที่ต่างกัน ขาดกรอบที่ชัดเจน รัฐบาลเปิดให้เอกชนลงทุนในการบริการเสริม (หรืออาจเรียกว่า value-added service) ก่อนบริการพื้นฐาน

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการเข้าร่วมของเอกชนคือ โดยกฎหมายต้องเป็นแบบ BTO ทำให้ต้นทุนของเอกชนสูงขึ้น สัมปทานในปัจจุบันยังให้เฉพาะบริษัทไทยเข้าประมูล ซึ่งจะขัดกับหลักการ national treatment ของ GATS

5.2 กรอบความคิดการวิเคราะห์ผลของการเปิดเสรี

ดังกล่าวแล้วว่าข้อตกลง GATS ในตอนนี้ไม่มีผลต่อการเปิดเสรีของอุตสาหกรรมหรือลดการควบคุมของรัฐบาลมากนัก เนื่องจากข้อผูกพันของเราเป็นเพียงบางกิจการและยังมีข้อจำกัด แต่แนวโน้มของการเจรจาการค้าบริการจะครอบคลุมมากขึ้นไปถึงกิจการที่เป็นโทรคมนาคมพื้นฐาน สาขาที่จะเข้าไปสู่ตารางข้อผูกพันจะมากขึ้น และข้อจำกัดของการเข้าสู่ตลาดและปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติจะลดลงไปตามหลัก Progressive liberalization บทบาทของภาคเอกชนและต่างชาติในสาขานี้จะมีสูงขึ้น การจะดูผลของ GATS ต่อกิจการโทรคมนาคม น่าจะพิจารณาจากผลของการเปิดเสรีลดการควบคุมของรัฐบาลว่าจะมีผลเช่นไร

โดยกรอบของทฤษฎีแล้ว สาเหตุที่รัฐบาลมีการควบคุมหรือเข้าแทรกแซงธุรกิจ มาจากหลายสาเหตุ เช่น การมีผลกระทบจากภายนอก การมีมลภาวะ การที่กิจการมีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติ (natural monopoly) หรือการที่สินค้ามีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ¹⁴ ถ้ารัฐบาลไม่เข้าแทรกแซงจะทำให้มีการผูกขาด ทำให้สวัสดิการของผู้บริโภคแย่ลงกว่าการที่มีตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ โดยสรุปคือการเข้าแทรกแซงกรณีที่ระบบตลาดทำให้ผู้บริโภคมีสวัสดิการลดลง

แต่ได้มีการศึกษาถึงการควบคุมอุตสาหกรรม และพบว่า รัฐบาลเองก็มีความล้มเหลว การควบคุมทำให้การจัดสรรทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพได้เช่นกัน การควบคุมจำนวนผู้ประกอบการทำให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (economic rent) เนื่องจากมีกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำให้การจัดสรรทรัพยากรที่ถูกจำกัดนี้เป็น

¹⁴ สินค้าสาธารณะต่างจากสินค้าทั่วไปในสองลักษณะคือ ผู้บริโภคคนหนึ่งใช้แล้วคนอื่นก็ยังใช้ได้ (non-rivalry) และเราไม่สามารถกีดกันไม่ให้ผู้ใดคนหนึ่งใช้สินค้าได้(non-excludable) เอกชนจึงไม่สามารถผลิตสินค้าหรือบริการนี้ได้ เพราะไม่สามารถตั้งราคาและเก็บค่าบริการจากผู้บริโภค รัฐจึงเป็นผู้ทำการผลิต ตัวอย่างเช่น การป้องกันประเทศ การป้องกันโรคติดต่อ การสาธารณสุข

ลักษณะ	บริษัทที่รับสัมปทาน	อายุ (ปี)	เจ้าของ สัมปทาน	ทำ สัญญา	ดำเนินการ
กลุ่มโครงข่ายการติดต่อสื่อสารแบบใช้สาย (Fixed-Line Communication Networks) บริการโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย, 6 แลนเลขหมาย โทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย, 5 แลนเลขหมาย บริการโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร โทรศัพท์เครดิตการ์ดโฟน การติดตั้งเคเบิลใยแก้ว การวางข่ายโทรคมนาคมสำรองระบบ เคเบิลใยแก้วตามรางรถไฟ โครงการวางข่ายเคเบิลใยแก้วใต้น้ำ บริการสื่อสารข้อมูลผ่านเลขหมายโทรศัพท์ ดาต้าเน็ต (Datanet) บริการคอมไลน์ (Comline) บริการวีดิสาร (Videotex)	บ. เทเลคอมเอเชีย บ. ทีทีแอนด์ที บ. แอดวานซ์ อินฟอร์- เมชั่น ซิสเต็ม บ. เลนโซโฟนการ์ด บ. คอมลิงค์ (ประเทศ- ไทย) บ. จัสมินซ์มารีน เทเล- คอมมิวนิเคชั่นส์ บ. ชินวัตรดาต้าคอม บ. ไลน์ส เทคโนโลยี (ประเทศไทย)	25 25 10 15 20 20 10 15	ทศท. ทศท. ทศท. กสท. ทศท. ทศท. ทศท.	2534 2535 2533 N.A. 2533 2534 2532 2535	2535 2537 2534 N.A. 2535 2536 2533 2537
กลุ่มโครงข่ายการติดต่อสื่อสารแบบไร้สาย (Wireless Communication Networks) โทรศัพท์เคลื่อนที่ เอ็นเอ็มที 900, จีเอสเอ็ม 900 เอ็มบี 800-B, พีซีเอ็น 1800	บ. แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส บ. โทเทิล แอ็คเซส คอมมูนิเคชั่น	20 22	ทศท. กสท.	2533 2533	2533, 2537 2534, 2537

CONCESS.DOC

ตารางที่ 4 รายชื่อสัมปทานโครงการโทรคมนาคมในปัจจุบัน (ต่อ)

สัมปทาน	บริษัทที่ได้รับสัมปทาน	อายุ (ปี)	เจ้าของ สัมปทาน	ทำ สัญญา	ดำเนินการ
วิทยุติดตามตัว					
โฟนลิงค์	บ.ชินวัตรเพจจิ้ง	15	ทศท.	2532	2533
เพจโฟน	บ.ฮัทธิสันเทลคอมมิวนิเคชั่นส์	15	ทศท.	2533	2534
เวิลด์เพจ	บ.เวิลด์เพจ	15	ทศท.	2536	2536
แพ็คลิงค์	บ.แปซิฟิกเทเลซิสเอ็นจิเนียริง/ บ.เปอร์คอมเซอริวิส*	10 15	กสท. กสท.	2529 2533	2530 2534
อีซีคอล	บ.แมทริกซ์ (ประเทศไทย)	15	กสท.	2533	2535
โพลด์เทล	บ.สามารถเพจจิ้ง	20	กรมไปรษณีย์	N.A.	2538
โทรศัพท์พกพา					
โฟนพ้อยต์	บ.โฟนพ้อยต์ (ประเทศไทย)	10	ทศท.	2533	2534
วิทยุสื่อสารเฉพาะกลุ่ม					
เรดิโอโฟน	บ.เรดิโอโฟน	15	ทศท.	2535	2536
เวิลด์เรดิโอ	บ.โทเทิล แอ็คเซส คอมมูนิ- เคชั่น	15	กสท.	2535	2536
ดาวเทียมสื่อสาร					
ดาวเทียมสื่อสาร (ไทยคม)	บ.ชินวัตรแซทเทลไลท์	30	กระทรวง คมนาคม	2534	2536
บริการสื่อสารข้อมูลผ่าน ดาวเทียมขนาดเล็ก (VSAT)	บ.สามารถเทลคอมส์ บ.คอมพิวเน็ต คอร์ปอเรชั่น บ.ไทยสกายคอม	15 15 15	กรมไปรษณีย์ กรมไปรษณีย์ กสท.	2531 2531 2535	2532 2532 2536
โครงการรับส่งข้อมูลเพื่อธุรกิจ ผ่านดาวเทียม (ISBN)	บ.อควิเมนต์	15	ทศท.	2534	2534
ระบบโทรคมนาคมภายใน ประเทศด้วยดาวเทียม (TDMA)	บ.อควิเมนต์	15	ทศท.	2533	2534

* เป็นบริษัทเดียวกัน แต่แยกเพื่อให้เห็นสัมปทานที่ได้รับ

ที่มา : บริษัท ธาราสยาม บิซิเนส อินฟอร์เมชั่น จำกัด

ประโยชน์แก่กลุ่มของคน รัฐบาลเองก็ไม่มีข้อมูลที่เพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องของต้นทุน ทำให้การกำหนดราคาหรือปริมาณการผลิตที่เหมาะสมทำได้ยาก

ในกรณีของกิจการโทรคมนาคม จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การลงทุนมีขนาดเล็กลง ลักษณะของกิจการมีความใกล้เคียงกับลักษณะของสินค้าเอกชนมากกว่าสินค้าสาธารณะ (World Development Report 1994:114-117) ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าโลกที่จะลดบทบาทของภาครัฐบาลและให้เอกชนมีการลงทุนในกิจการนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตามลักษณะของอุตสาหกรรมนี้ยังมีลักษณะที่พิเศษคือ คุณค่าของเครือข่ายขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ให้บริการ ซึ่งมีมากมุลค่าก็สูงเพราะสามารถติดต่อกันได้กว้างขวาง (Network externality) การที่จะให้มีหลายรายประกอบกิจการก็จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อกัน ต้องมีการกำหนด สิทธิของการใช้ (right of way), อัตราค่าเชื่อมต่อเครือข่าย (interconnection charge) นอกจากนี้การลงทุนทางด้านโทรคมนาคมมีมูลค่าสูง และมีการประหยัดจากขอบเขตธุรกิจ (economy of scope) คือถ้าธุรกิจหนึ่งทำหลายกิจการก็จะสามารถประหยัดต้นทุนต่อหน่วยได้ ทั้งนี้เพราะการจัดการและเทคนิคมีความสอดคล้องกัน มีทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันได้ ดังนั้นบริษัทที่จะเข้ามาในธุรกิจก็จะเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีเครือข่ายกว้างขวาง ลักษณะตลาดจึงจะเป็นแบบมีผู้ขายน้อยราย (oligopoly) มากกว่าที่จะเป็นแบบแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเสียผลประโยชน์ได้ ประเด็นเหล่านี้แสดงว่าต้องมีองค์กรที่วางกติกา ให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างสะดวก กว้างขวาง มีการแข่งขันที่เป็นธรรมทั้งต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภค

การจะพิจารณาว่าถ้าเรามีการเปิดเสรีแล้วจะมีลักษณะเช่นไร คงไม่สามารถทำได้ในเชิงปริมาณ เพราะเงื่อนไขการเปิดไม่ใช่เป็นกรณีของภาษีที่เป็นตัวเลขที่ชัดเจน และการเปิดเสรีก็ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย การวิเคราะห์ทำได้โดยดูจากโครงสร้างและพฤติกรรมของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม และดูประสบการณ์ของประเทศอื่น เพื่อประเมินว่า ถ้าหากเราลดการควบคุม และตลาดมีการแข่งขันมากขึ้น โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยจะเปลี่ยนไปอย่างไร ผู้ประกอบการไทยมีข้อได้เปรียบเสียเปรียบอย่างไรในการทำธุรกิจ เทียบกับผู้ประกอบการต่างชาติ โดยพิจารณากรณีของโทรศัพท์เป็นหลัก ส่วนต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

5.3 โครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคมไทย

เพื่อให้เห็นภาพของอุตสาหกรรม และเป็นประโยชน์ต่อการคาดการณ์ผลกระทบของ GATS ในส่วนนี้จะบรรยายถึงโครงสร้างอุตสาหกรรมโทรคมนาคม โดยแยกเป็นโทรศัพท์แบบใช้สาย โทรศัพท์แบบไร้สาย วิเคราะห์ตามตัว เราตระหนักดีว่าเมื่อพูดถึงอุตสาหกรรมโทรคมนาคมจะสามารถรวมได้ถึงอุตสาหกรรมหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นโทรคมนาคมแบบใช้สาย และไร้สาย รวมวิธีการสื่อสารโดยใช้เสียง ภาพ การถ่ายทอดข้อมูล แม้การที่เลือกสามอุตสาหกรรมมากล่าวถึงในส่วนนี้ เนื่องจากว่าเป็นการบริการพื้นฐาน

ที่สำคัญ และมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนหลายราย ดำเนินกิจการมานานกว่ากิจการโทรคมนาคมอื่น สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาที่จะวิเคราะห์ต่อไปได้ว่า ถ้ามีการแข่งขันจากต่างชาติแล้วธุรกิจไทยจะมีผลกระทบอย่างไร

5.3.1 โครงสร้างแบบใช้สาย

ดังได้กล่าวจากการวิเคราะห์ข้างต้นแล้วว่า รัฐบาลไทยได้ให้เอกชนเข้าร่วมในการติดตั้งโทรศัพท์ เนื่องจากมีความขาดแคลนเป็นอย่างมาก และมีการให้สัมปทานในลักษณะของ Build-Transfer-Operate (BTO) เนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่จะให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยบริษัทที่ได้รับสัมปทานคือ บริษัท TelecomAsia (TA) และ Thai Telephone and Telecommunication (TT&T) โดย TA ติดตั้งโทรศัพท์สองล้านเลขหมายในกรุงเทพฯ และ TT&T ติดตั้งหนึ่งล้านเลขหมายในต่างจังหวัด¹⁵ (ตารางที่ 5)

โครงสร้างบริษัท TelecomAsia (TA)

บริษัท เทเลคอมเอเชียจัดตั้งเป็นบริษัทเมื่อ พ.ศ. 2533 โดยผู้ก่อตั้งคือกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP Group) ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทใหญ่ของไทยมีกิจการเริ่มต้นที่อุตสาหกรรมการเกษตร และต่อมาขยายการลงทุนทั้งในรูปของการค้า การลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ บริษัทไม่มีประสบการณ์ด้านโทรศัพท์มาก่อน แต่ก็ประสบผลชนะได้รับสัมปทานติดตั้งโทรศัพท์ในกรุงเทพฯ สองล้านเลขหมาย¹⁶ ทุนจดทะเบียนของบริษัทเมื่อปี 2537 เป็นจำนวน 22,230 ล้านบาท

บริษัทนอกจากจะเป็นผู้ดำเนินโครงการขยายโทรศัพท์พื้นฐานในกรุงเทพฯ แล้ว ยังเป็นผู้นำเข้าและส่งออกอุปกรณ์โทรคมนาคมอีกด้วย

บริษัทไม่มีธุรกิจในด้านโทรคมนาคมมาก่อน แต่มีความสามารถด้านการจัดการและเงินทุน จึงมีกลยุทธ์ให้บริษัทต่างชาติที่มีประสบการณ์เป็นผู้ช่วยดำเนินการด้านเทคนิค ในระยะแรกบริษัท British Telecom เป็นที่ปรึกษาเป็นผู้วางระบบเครือข่าย วางระบบงานและกำหนด specification อุปกรณ์ที่ใช้ แต่บริษัทไม่ได้ร่วมลงทุน TA ได้ร่วมลงทุนกับ NYNEX ซึ่งเป็นบริษัทอเมริกาที่มีประสบการณ์ทางโทรคมนาคมมานาน โดย NYNEX ถือหุ้นร้อยละ 13.5¹⁷ และเป็นที่ปรึกษาทางเทคนิครวมทั้งอบรมพนักงานของบริษัท จัดตั้งห้องทดลองของบริษัท นอกจากนี้ยังส่งผู้บริหารเข้าร่วมทีมอีกด้วย

¹⁵ จำนวนหมายเลขที่ติดตั้งมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากองค์การโทรศัพท์ต้องการเพิ่มเลขหมายอีก 1.8 ล้านเลขหมาย จึงเจรจาต่อรองให้ TA และ TT&T ทำการขยายเลขหมายอีกจำนวนหนึ่ง โดยองค์การโทรศัพท์จะติดตั้งอีกจำนวนหนึ่ง ความจำเป็นที่ต้องเจรจากับบริษัททั้งสอง เป็นเพราะสัมปทานให้การคุ้มครองบริษัทว่าจะไม่มีการขยายเลขหมายมาแข่งกับบริษัท มีข้อสังเกตด้วยว่า ถ้าเราเปิดสาขาใดตาม GATS แล้ว การผูกขาดต้องมีการแก้ไขก่อนที่จะเปิด เพราะเป็นการจำกัดการเข้าสู่ตลาด นอกจากเราจะมีเงื่อนไขซึ่งเป็นข้อยกเว้น

¹⁶ เดิมบริษัทได้รับสัมปทานทั่วประเทศสามล้านเลขหมาย แต่รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน แก้ไขสัญญาเพื่อป้องกันการผูกขาด และเร่งให้มีการติดตั้ง จึงแยกการติดตั้งโทรศัพท์เป็นในกรุงเทพฯ สองล้านเลขหมาย และในต่างจังหวัดหนึ่งล้านเลขหมาย

ตารางที่ 5 โทรศัพท์พื้นฐาน

ผู้ประกอบการ	บริษัท เทเลคอมเอเชียฯ	บริษัท ทีทีแอนด์ที
ตั้งบริษัท	พฤศจิกายน 2533	มิถุนายน 2535
ผู้ถือหุ้นใหญ่ (ณ วันที่ 30 มีนาคม 2538)	กลุ่มบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ 37.34% Nynex Network (Thailand) 0.135%	จัดมิน อินเตอร์เนชั่นแนล 20.01% ลือทอแลย์ 19.20% Nippon Telegraph and Telephone (NTT) 18.00% อิตาเลียนไทยดีเวลล็อปเม้นต์ 14.40%
ทุนจดทะเบียน	22,230 ล้านบาท	5,200 ล้านบาท
ผู้ให้สัมปทาน	ทศท.	ทศท.
ธุรกิจ	ติดตั้งโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย และ 6 แสนเลขหมาย ในเขตกรุงเทพฯ	ติดตั้งโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย และ 5 แสนเลขหมาย ในต่างจังหวัด
ส่วนแบ่งรายได้ให้รัฐ	16% (2 ล้านเลขหมาย) 21% (6 แสนเลขหมาย)	43.1% (1 ล้านเลขหมาย) 44.5% (5 แสนเลขหมาย)
อายุสัมปทาน	25 ปี	25 ปี
เงินลงทุน	61,957 ล้านบาท	32,376 ล้านบาท
Suppliers	Siemens, AT&T, NEC, Tomen "Fujitsu", Sinobrit	Alcatel, Ericsson, Sumitomo, Siam Teltech
Strategic Alliance	NYNEX	NTT
จำนวนพนักงาน	2,247	1,274
เลขหมายติดตั้ง	1.1 ล้านเลขหมาย (มิถุนายน 2538)	7.5 แสนเลขหมาย (มิถุนายน 2538)
เลขหมายที่มีผู้ใช้	525,000 เลขหมาย (มิถุนายน 2538)	350,000 เลขหมาย (มิถุนายน 2538)

ที่มา: รายงานประจำปี 2537 ของบริษัท เทเลคอมเอเชียคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

และบริษัท ไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

ใบสั่งสัมปทานและการลงทุนของบริษัท สัมปทานของบริษัทมีระยะเวลา 25 ปี โดยบริษัทต้องผลิตให้ได้แล้วเสร็จในปี 2540 ในช่วงเวลาการติดตั้นนั้นบริษัทจะได้รับการคุ้มครอง โดยองค์การโทรศัพท์ฯ จะไม่สามารถผลิตขั้วสายเครือข่ายโทรศัพท์ได้ ตามสัญญาแล้วบริษัทจะเป็นผู้ลงทุนทำการวางเครือข่ายและติดตั้งโทรศัพท์ โดยจ้างโอนกรรมสิทธิ์ในอุปกรณ์ ที่ดิน และอาคารให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ เพราะตามกฎหมายแล้วองค์การโทรศัพท์ฯต้องเป็นผู้ดำเนินการเพียงผู้เดียว¹¹ บริษัทจะแบ่งรายได้ให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯในอัตราร้อยละ 16 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย

บริษัทประมาณการว่าโครงการนี้จะใช้เงินลงทุนทั้งสิ้น 61,957 ล้านบาทในระหว่างการลงทุน 5 ปี โดยส่วนใหญ่เป็นค่าอุปกรณ์และการวางข่ายสาย

ในปัจจุบันบริษัทได้ติดตั้งเลขหมายแล้วจำนวน 1,100,000 เลขหมาย (มิถุนายน 2538) การติดตั้งเร็วกว่าที่วางแผนไว้ และการได้โทรศัพท์ของประชาชนก็เร็วกว่าเดิม เพราะบริษัทดำเนินการเองผ่านทางร้านค้าของบริษัทในเครือ(Convenient store----Seven-Eleven)ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก รวดเร็วกว่าเดิมที่ให้ทางองค์การโทรศัพท์ฯดำเนินการที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร การที่บริษัทติดตั้งได้เร็วกว่าแผนเป็นผลดีแก่ทางบริษัทเพราะทำให้มีรายได้เร็วขึ้น เมื่อประชาชนใช้โทรศัพท์ที่ทางบริษัทติดตั้ง

นอกจากบริษัท NYNEX แล้ว ยังมีหลายบริษัทเป็นที่ปรึกษาทางเทคนิคของบริษัท เช่น บีทีเทเลคอมซัลท์, เดเทคอน คอยท์ เทเลโอส คอนซัลท์ จี เอ็ม บี เอช หรือ เดเทคอน, บริษัท NNSC บริษัท เบลล์ แคนาดา อินเตอร์เนชันแนล, บริษัท Salomon Brothers and Bear Stern International Limited

ระบบเทคโนโลยีที่ทางบริษัทใช้เป็นระบบที่ทันสมัยโดยระบบชุมสายเป็นระบบ Digital หรือ Stored Program Control (SPC) ซึ่งจะใช้กับระบบ ISDN ได้

บริษัทผู้จัดหาอุปกรณ์ให้กับบริษัท TA ก็มีหลายบริษัทเช่นกัน โดยบริษัท Siemens ประเทศ Germany เป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ชุมสาย 1 ล้านเลขหมายในเขตพระโขนงและบางนา คือบริเวณตะวันออก บริษัท AT&T บริษัทจากประเทศอเมริกาเป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ 500,000 เลขหมายทางตะวันตกของกรุงเทพฯ บริษัท เอ็นอีซีของญี่ปุ่นเป็นผู้ติดตั้ง 500,000 เลขหมายทางตอนเหนือ

สำหรับการติดตั้งอุปกรณ์ระบบเครือข่ายดำเนินการโดยบริษัท Sinobrit Telecom ในส่วนของการจัดหา และติดตั้งอุปกรณ์ Core Fiber Optic Network เป็นความรับผิดชอบของบริษัท Tomen (Toyo Menka) ภายใต้ชื่อ Fujitsu งานด้านการวางข่ายสายคอนน็อก มีหลายบริษัทเป็นผู้รับเหมาคือ Thai Comsys and Jackson บริษัท Furakawa Electric บริษัท Mitsiam International บริษัท Kyowa Exeo Corporation บริษัท Hitachi Joint Venture และบริษัท SR International Communications

¹¹ สัญญาแบบ Build-transfer-operate มีปัญหาในแง่ที่ว่า บริษัทไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ทำให้การหาแหล่งเงินกู้จะมีต้นทุนสูงขึ้น เนื่องจากไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ค้ำประกันได้

บริษัทมีความพยายามจะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยมีการทำงานร่วมกับบริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศ และมีห้องทดลองเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะของการประยุกต์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะกับท้องถิ่นมากขึ้น บริษัทมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้นกว่า 2,000 คน ในจำนวนนี้มีวิศวกร นักวิเคราะห์ระบบ และช่างเทคนิครวมกันกว่าครึ่ง ซึ่งสูงเมื่อเทียบกับบริษัททั่วไปของไทย อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมในแง่พื้นฐานคงต้องพัฒนาโดยบริษัทใหญ่ในระดับนานาชาติ

โครงสร้างบริษัท Thai Telephone and Telecommunication (TT&T)

บริษัท TT&T ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2535 และชนะการประมูลได้สัมปทานติดตั้งโทรศัพท์หนึ่งล้านเลขหมายในต่างจังหวัด เมื่อสิ้นปี 2537 บริษัทมีเงินทุนจดทะเบียน 5,200 ล้านบาท โดยผู้ถือหุ้นใหญ่มี บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชันแนล จำกัด(มหาชน) ร้อยละ 20.01 บริษัท ลีอกลีย์ จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 19.2 บริษัท Nippon Telegraph and Telephone Corp. (NTT) ร้อยละ 18.00 บริษัทอิศลไทย คิวลีโอปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 14.4

บริษัทนี้เป็นบริษัทในเครือของกลุ่มจัสมินที่มีประสบการณ์ในด้านโทรคมนาคมมาก่อน โดยผู้นำเป็นผู้ที่เคยทำงานในองค์การโทรศัพท์ฯ และมีการทำธุรกิจด้านการวางระบบ จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ให้กับองค์การโทรศัพท์ โดยเงื่อนไขของสัมปทานให้หาผู้ร่วมลงทุนต่างชาติ (strategic alliance) ที่มีประสบการณ์ระดับนานาชาติด้านโทรศัพท์ บริษัททำธุรกิจร่วมกับ NTT โดยมีการร่วมลงทุนและให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคและการจัดการ

บริษัทได้รับสัมปทานให้ติดตั้งโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายใน 69 จังหวัดนอกเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลโดยลักษณะของสัญญาเป็นแบบ BTO เช่นเดียวกับกรณีของ TA โดยกำหนดติดตั้งแล้วเสร็จปี 2540 เดือนมิถุนายน สัมปทานมีอายุ 25 ปี นับจากวันที่ 25 ตุลาคม 2536 ซึ่งเป็นวันแรกที่บริษัทส่งมอบอุปกรณ์ชุดแรกให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ โดยในระยะ 5 ปีแรกบริษัทได้รับการคุ้มครอง โดยองค์การโทรศัพท์ฯจะไม่ดำเนินการหรือปล่อยให้ใครมาดำเนินการแข่ง (ลักษณะเดียวกับกรณีของ TA) ประมาณการลงทุนในโครงการนี้คือ 32,376 ล้านบาท

สำหรับการแบ่งผลประโยชน์ บริษัทจะแบ่งรายได้เป็นสัดส่วนร้อยละ 43.1 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายตลอดอายุสัมปทานให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ สัดส่วนนี้สูงกว่ากรณีของ TA เนื่องจากรายได้ของโทรศัพท์ในต่างจังหวัดสูงกว่าในกรุงเทพฯ เพราะเป็นการโทรศัพท์ทางไกลเป็นส่วนใหญ่ คือรายได้เฉลี่ยของโทรศัพท์ในกรุงเทพฯและปริมณฑลเป็น 8,000 บาทต่อคู่สายต่อปี ในขณะที่ในต่างจังหวัดเป็นประมาณ

15.000 บาทล่อกล้วยล่อไป ดังนั้นเมื่อแบ่งรายได้ให้กับองค์กรโทรศัพท์แล้ว TT&T ยังมีรายได้สูงกว่า TA ในกรณีที่บริษัทมีการส่วนเกินก็จะแบ่งให้กับองค์กรโทรศัพท์เพิ่มอีกตามข้อสัญญา

บริษัทที่เป็นผู้จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์ของบริษัท TT&T มีหลายบริษัท เช่น อีริคสัน คอมมูนิเคชั่น (ประเทศไทย) เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และติดตั้งชุมสาย 500.000 เลขหมาย อัลคาเทล ซีไอที ประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้จัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ชุมสาย 250.000 เลขหมาย รวมทั้งจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์สื่อสารสัญญาณ เช่นเดียวกับบริษัท ซุมิโตโม คอร์ปอเรชั่น

สำหรับการจัดหาอุปกรณ์ ออกแบบ และก่อสร้างข่ายสายคอนนอกมีการรับช่วงการผลิตให้หลายบริษัท เช่น บริษัท อิตาเลียนไทยดีเวลลอปเม้นท์คอร์ปอเรชั่น บริษัทสากลแอนด์ชาเลนเจอร์เทเลคอม บริษัทไทยซัมิเดนเอ็นจิเนียริงแอนคอนสตรัคชั่น บริษัทอีริคสันไทยเน็ตเวิร์คจำกัด บริษัทไทยเคียววาเอ็นจิเนียริงแอนคอนสตรัคชั่น บริษัทกิจการร่วมค้า ที-คอม (ร่วมทุนระหว่างไทยเทเลคอมมิวนิเคชั่นเอ็นจิเนียริง กับนิปปอนคอมมิสคอร์ปอเรชั่น) และบริษัท เอเอส เอสโซซิเอเตด เอ็นจิเนียริง

บริษัท TT&T ได้เร่งการติดตั้งโทรศัพท์ โดยมีแรงจูงใจที่จะทำให้สามารถรับสัมปทานโทรศัพท์ต่อไปได้ จำนวนเลขหมายที่ติดตั้งจึงสูงกว่าเป้าหมายที่เดิมกำหนดไว้ ในลักษณะเดียวกับบริษัท TA

บริษัทมีวิศวกรและช่างเทคนิคมากกว่าหนึ่งพันคน และมีแผนการที่จะตั้งศูนย์ฝึกอบรมในด้านโทรคมนาคมให้กับพนักงานของกลุ่มบริษัทจัดมินในประเทศอื่นๆด้วย

5.3.2 โทรศัพท์ไร้สาย

ในส่วนของโทรศัพท์ไร้สายมีผู้ให้บริการสี่รายคือ องค์กรโทรศัพท์ฯ การสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งทั้งสองเป็นรัฐวิสาหกิจที่ได้ดำเนินการมาก่อน จากนั้นทั้งสองหน่วยงานก็เป็นผู้เปิดประมูลให้กับเอกชน ซึ่งผู้ได้รับสัมปทาน คือบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (Advance Info Service--AIS) และบริษัท โทเทิล แอ็กเซส คอมมูนิเคชั่น (Total Access Communications--TAC) การให้เอกชนเข้าร่วมนี้ มีก่อนกรณีของโทรศัพท์ใช้สาย (ตารางที่ 6)

องค์กรโทรศัพท์ฯ เริ่มให้บริการเมื่อปี 2529 โดยใช้ระบบ NMT 470 ซึ่งมีกำลังส่งสูงมีเครือข่ายทั่วประเทศ แต่ต้องใช้พลังงานมากเครื่องโทรศัพท์จึงมีขนาดใหญ่ ส่วนการสื่อสารฯให้บริการเมื่อปี 2530 โดยรัฐบาลอนุมัติให้ทั้งสองหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ โดยหวังจะให้แข่งขันกัน (และอาจเนื่องจากไม่สามารถชี้ขาดได้ว่าใครควรเป็นผู้ดำเนินการแต่ผู้เดียว) การสื่อสารฯใช้ระบบ AMPS 800 ใช้คลื่นความถี่สูงกว่าจึงมีความชัดเจนมากกว่าแต่กำลังส่งจะน้อย จึงต้องมีเครือข่ายมากกว่าระบบขององค์กรโทรศัพท์ แต่ข้อได้เปรียบคือโทรศัพท์จะมีขนาดกระทัดรัดกว่า เมื่อมีการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เอกชนก็สามารถเป็น

ตารางที่ 6 โทรศัพท์เคลื่อนที่

ผู้ประกอบการ	เอไอเอส	แทค	ทศท.	กสท.
ปีที่เริ่มดำเนินการ	2533	2534	2529	2530
ผู้ถือหุ้นใหญ่	กลุ่มบริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์คอมมิวนิเคชั่นส์	กลุ่มยูคอม	รัฐวิสาหกิจ	รัฐวิสาหกิจ
ทุนจดทะเบียน	2,340 ล้านบาท	2,700 ล้านบาท		
ผู้ให้สัมปทาน	ทศท.	กสท.		
ธุรกิจ	บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ เซลลูลาร์ ระบบ NMT 900 และ Digital GSM 900	บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ เซลลูลาร์ระบบ AMPS 800-B และ PCN 1800	NMT 470	AMPS 800-A
ส่วนแบ่งรายได้ ให้หน่วยงานรัฐ	ปีที่ 1-5 15% ปีที่ 6-10 20% ปีที่ 11-15 25%	ปีที่ 1-4 12% ปีที่ 5-15 25% ปีที่ 16-22 30%		
อายุสัมปทาน	20 ปี	22 ปี		
Suppliers	โนเกีย อีริคสัน โมโตโรล่า	โมโตโรล่า อีริคสัน		
Strategic Alliance	-	โมโตโรล่า		
จำนวนสถานีฐาน	578 (NMT 900) 130 (GSM 900)	400 (AMPS 800-B) กว่า 300 (PCN 1800)	144	
จำนวนพนักงาน	400	800		
ส่วนแบ่งตลาด(%)	56	30	7	7

ที่มา : บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และบริษัทยูนิโคค คอมมูนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน)

ผู้นำด้านการตลาด ในปัจจุบัน AIS เป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือร้อยละ 56 TAC มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 30 ส่วนการสื่อสารและองค์การโทรศัพท์ที่มีส่วนแบ่งตลาดเท่าๆกันคือร้อยละ 7

โครงสร้างบริษัท Advance Info Service--AIS

เป็นบริษัทในกลุ่มของชินวัตร ก่อตั้งเมื่อปี 2529 และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อปี 2534 ปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 2,340 ล้านบาท บริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์แอนด์คอมมิวนิเคชั่นส์เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่คือร้อยละ 57.7 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

บริษัทได้รับสัมปทานจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยเมื่อปี 2533 ให้ดำเนินการสร้างเครือข่ายและให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ NMT ความถี่ 900 MHz โดยได้รับสัมปทานเป็นเวลา 20 ปี ลักษณะสัมปทานเป็นแบบ BTO คือบริษัทต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินในเครือข่ายให้กับองค์การโทรศัพท์ฯหลังจากติดตั้ง บริษัทแบ่งผลตอบแทนให้องค์การโทรศัพท์ฯในอัตราร้อยละ 15 ของรายได้ก่อนหักภาษีใน 5 ปีแรก และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 5 ทุกๆ 5 ปี

บริษัทมีสถานีเครือข่าย 578 สถานี ชุมสาย 17 แห่ง ครอบคลุมทั่วประเทศ จึงเป็นเครือข่ายให้บริการได้กว้างขวางที่สุดและมีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือร้อยละ 56 ดังกล่าวแล้ว

ในปี 2537 บริษัทได้นำระบบ Digital มาบริการ โดยเป็นระบบที่เป็นมาตรฐานทางยุโรปคือ Global System for Mobile Communication (GSM)

การหาเทคโนโลยีของ AIS ไม่ได้ใช้วิธีการร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ แต่เป็นการกำหนดจากบุคลากรของบริษัทและบริษัทที่ปรึกษา บริษัทที่จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์จะเป็นผู้ดำเนินการให้ได้มาตามแบบที่ต้องการ ระบบ NMT 900 ผู้จัดการและติดตั้งคือบริษัทโนเกียและอีริกสัน โดยบริษัทโนเกีย เซลลูลาร์ จิสเต็ม คอร์ปอเรชั่นประเทศฟินแลนด์ เป็นผู้ติดตั้งชุมสายโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Telephone Exchange--MTX) สถานีฐาน (RBS) และอุปกรณ์สื่อสารสัญญาณ ส่วนบริษัทอีริกสัน ประเทศสวีเดนแลนด์ ทำหน้าที่ติดตั้งสถานีฐานสำหรับขยายระบบ

ส่วนระบบ Digital GSM มีผู้จำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์คือ โนเกียเป็นผู้ติดตั้งสถานีฐาน 12 แห่งในต่างจังหวัด อีริกสันติดตั้งสถานีฐาน 27 แห่งในบริเวณกรุงเทพฯและปริมณฑล โมโตโรล้าเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตั้งสถานีฐาน 25 แห่งบริเวณกรุงเทพฯรอบนอก

ประมาณการว่าการลงทุนในส่วนของการขยาย Digital ในปี 2537 เป็นเงิน 1,000 ล้านบาท (การลงทุนจริงในปี 2537 เป็นเงิน 800 ล้านบาท)

โครงสร้างบริษัท Total Access Communication (TAC)

บริษัทก่อตั้งเมื่อปี 2532 ปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 2.700 ล้านบาท ผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นกลุ่มตระกูลเบญจรงค์กุล ซึ่งเป็นเจ้าของกลุ่ม UCOM (United Communication Group) กลุ่ม UCOM มีประสบการณ์ในการจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์โทรศัพท์ให้กับองค์กรโทรศัพท์ และมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัท Motorola มานาน

บริษัทเดิมได้รับสัมปทานเป็นระยะเวลา 15 ปีจากการสื่อสารให้ติดตั้งและบริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ AMPS 800-B แต่เนื่องจากบริษัทต้องการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่อมาจึงขอขยายระยะเวลาสัมปทานเป็น 22 ปี เพราะบริษัทที่ได้รับสัมปทานจะต้องมีอายุสัมปทานไม่น้อยกว่า 20 ปี จึงจะมีสิทธิของจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

สำหรับส่วนแบ่งที่ให้กับการสื่อสารจะเปลี่ยนไปตามเวลาของการให้บริการ คือในสี่ปีแรกเป็นร้อยละ 12 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย ปีที่ 5-15 ส่วนแบ่งรายได้เป็นร้อยละ 25 และในปีที่เหลือต้องแบ่งรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายเป็นร้อยละ 30

ในระยะแรกระบบของบริษัทใช้เลขหมาย 7 หลัก จึงทำให้มีเลขหมายไม่พอกับการบริการ มีความเสียเปรียบอย่างมากในการแข่งขันกับ AIS ต่อมาในปี 2536 จึงได้รับอนุมัติให้ใช้เลขหมาย 9 หลัก เป็นระบบเดียวกับ AIS เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนเลขหมายและเป็นการทำให้การแข่งขันเป็นธรรมมากขึ้น

ในด้านของที่มาของเทคโนโลยี กลุ่ม UCOM เป็นผู้แทนจำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคมของบริษัท โมโตโรลามาานาน โมโตโรลาก็เป็น strategic alliance เป็นผู้ที่ปรึกษาทางเทคนิค สำหรับระบบ digital PCN เป็นระบบที่เริ่มขึ้นที่ประเทศอังกฤษ Cell site ถูกออกแบบให้สามารถรองรับลูกค้าในพื้นที่จำกัดได้เป็นจำนวนมาก อยู่ในความถี่ย่าน 1800 MHz มีความถี่สูง มีช่องสัญญาณที่จะสามารถให้บริการได้มาก ซึ่งบริษัทโนเกียจะเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ระบบ digital นี้

เทคโนโลยีจึงกล่าวได้ว่ามาจากแหล่ง supply อุปกรณ์ของบริษัท การเลือกผู้จัดหาอุปกรณ์และติดตั้งคือการเลือกเทคโนโลยี

FAC มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 30 น้อยกว่า AIS เนื่องจากเข้าตลาดทีหลังและมีข้อจำกัดด้านเลขหมายในช่วงแรก แต่ตลาดนี้มีการแข่งขันสูงทั้งในด้าน promotion ต่างๆ เช่นการให้โทรศัพท์ฟรีในช่วงแรก เนื่องจากความต้องการโทรศัพท์ไร้สายมีมาก จึงมีการทุ่มเทด้านการตลาดขยายยอดขายอย่างรวดเร็ว แต่การลงทุนด้านเครือข่ายมีไม่เพียงพอ จึงพบว่าผู้ใช้งานมีปัญหาในเรื่องของการโทรไม่ติดและสัญญาณไม่ชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงโมงเร่งด่วนที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก เป็นที่น่าสังเกตว่าราคาค่าอุปกรณ์และค่าบริการยังสูงอยู่¹¹ เนื่องจากมี economic rent จากการผูกขาด และเงื่อนไขสัญญาที่มีการคุมราคา มีการแบ่งรายได้ให้กับรัฐวิสาหกิจ การให้บริการยังมีความไม่สะดวกเนื่องจากการลงทุนด้านชุมสายไม่เพียงพอกับการบริการ การแข่งขันไม่เป็นทางด้านราคาและคุณภาพ แต่เน้นการโฆษณาขยายตลาดอย่างรวดเร็ว (ตารางที่ 7.8) ลักษณะตลาดเป็น Captive market เพราะค่าเครื่องโทรศัพท์มีราคาสูงมาก เมื่อเป็นเจ้าของแล้ว ผู้บริโภคจะไม่เปลี่ยนไปใช้เครือข่ายอื่น แม้ว่าการบริการจะมีปัญหา

5.3.3 อุตสาหกรรมวิทยุติดตามตัว (Paging)

อุตสาหกรรมนี้มีการแข่งขันสูงสุดพิจารณาจากจำนวนผู้ให้บริการ โดยมีผู้ประกอบการรวม 7 ราย คือ Pacific Telesis, Percom Service, Shinawatra Paging, Matrix, Hutchison, Bangkok Electric Appliance และ Samart โดยเป็นทั้งบริษัทต่างประเทศ (Pacific Telesis, Matrix) และบริษัทของคนไทย (ตารางที่ 9)

ในด้านของส่วนแบ่งตลาด Shinawatra Paging มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด รองลงมาเป็น Pacific Telesis อุตสาหกรรมนี้ไม่แสดงว่าต่างชาติจะสามารถเป็นผู้ขึ้นนำตลาดมาก เพราะเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนมาก และการลงทุนไม่สูง บริษัทที่ทำกิจการวิทยุติดตามตัวบางบริษัทมีทุนจดทะเบียนเพียง 10 ล้านบาท

ลักษณะของการบริการมีทั้งที่เป็นระบบตัวเลข ตัวเลขและตัวอักษร ข้อความเป็นภาษาอังกฤษ และข้อความที่เป็นภาษาไทย การให้บริการเป็นภาษาไทยได้รับความนิยมสูง การแข่งขันทำให้มีการบริการที่หลากหลาย

5.3.4 สรุปโครงสร้างอุตสาหกรรม

จากภาพของอุตสาหกรรมโทรคมนาคมทั้งสามกิจการ มีประเด็นด้านโครงสร้างและการแข่งขัน พอสรุปได้ดังนี้

¹¹ มีการประโพงจากบริการที่ไม่สะดวก และค่าโทรศัพท์รายเดือนที่สูง องค์การโทรศัพท์จึงจะลดราคาค่าใช้บริการรายเดือนลงไป โดยลดส่วนแบ่งที่ได้จากเอกชน ทั้งนี้ทางเอกชนยังมีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มเติม

ตารางที่ 7 การแข่งขันด้านการตลาดในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่

กิจกรรมด้านการตลาดของ AIS			กิจกรรมด้านการตลาดของ TAC		
ปี	ช่วงเวลา	รายการ	ปี	ช่วงเวลา	รายการ
2534	1 ม.ค.-30 เม.ย	แถมโฟนลิงค์รุ่นนิวเมอริก ไอบีซี. เอสโอเอส	2535	20 ต.ค.-26 ต.ค	ร่วมกับโรบินสันแถมบริการ Personal Box ฟรี 3 เดือน
	25 ก.ย.-30 ก.ย	แถมโฟนลิงค์ รุ่นปากกา		1 พ.ย.-15 ธ.ค	ซื้อมิดซูบิชิ, ร็อกซัน, ยูนิเดนแถมโฟนพ้อยด์
	1 ต.ค.-30 พ.ย	โทรฟรี :20 นาที/เดือน		1 ธ.ค.-31 ธ.ค	โทรครบ 2,000 บาทภายในหนึ่งเดือน
	15 พ.ย.-30 ธ.ค	ติดตั้งไอบีซีฟรี			มีสิทธิลุ้นรางวัลตัวเครื่องบินไปกลับหมู่เกาะควิริเบียน
2535	1 ธ.ค.-31 ธ.ค	แถมโฟนลิงค์รุ่นนิวเมอริก	2536	1 ธ.ค.(2535)-15 ม.ค	ซื้อแท็บเล็ตรุ่นบราโวนิวเมอริก ราคา 1,144 บาท ที่โชว์รูม 2 แห่ง คือ เวลด์เทค และ ธนียพลาซ่า
	1 มี.ค.-16 มี.ค	แถมโฟนลิงค์รุ่นปากกา		1 ก.พ.-15 มี.ค	รับสายฟรี 800 นาทีแรก แถม Call Waiting ไม่เสียค่าธรรมเนียมรายเดือน 600 เดือน
	17 มี.ค.-20 มิ.ย	ติดตั้งไอบีซีฟรี		15 มี.ค.-31 พ.ค.	จำหน่าย 'เวลดโฟน' และ จานดาวเทียม 'สามารถฯ' จากราคา 70,950 บาท เหลือเพียง 56,700 บาท
	20 พ.ค.-11 มิ.ย	โทร ฟรีทั่วประเทศ		16 มิ.ย.-31 ก.ค	เลือก ยกเว้นค่าจดทะเบียน ค่ามัดจำ หรือค่าใช้จ่ายบริการฟรี 2 เดือน
2536	19 ก.ค.-31 ก.ค	โทร ฟรีเฉพาะพื้นที่นครราชสีมา	2537	15 ต.ค.-17 ต.ค	ลด แลก แจก แถม ที่สาขาเวลดเทค เซ็นเตอร์
	7 ส.ค.-17 ส.ค	โทรครั้งราคา ตั้งแต่ 19:00-06:00 น		15 ต.ค.-7 พ.ย	ซื้อ Ultra Slek 9,780 ราคา 32,000 บาท รับคูปองซื้อสินค้ารายการอื่น 50%
	17 ส.ค.-18 ก.ย	โทร ฟรีทั่วประเทศ		1 พ.ย.-30 ธ.ค	โทรนาทิละ 1 บาทในเขตกรุงเทพฯ ปริมาณทลวันจันทร์-ศุกร์ 22:00-06:00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ ตลอดวัน จนถึง 28 ก.พ. 37
	2 พ.ย.-30 ธ.ค	ติดตั้งไอบีซีฟรี		16 ก.พ.-10 มี.ค	โทรนาทิละบาท 1 ปี ในพื้นที่กรุงเทพฯ และ 17 จังหวัดใกล้เคียง
2537	1 ม.ค.-19 ก.พ	โทร ครั้งราคา (1 ม.ค. - 31 มี.ค 36)	2538	1 มี.ค.-30 เม.ย	รับบริการพิเศษพร้อมสิทธิคอลไม่เสียค่าบริการ 6 เดือน
	22 ก.พ.-31 มี.ค	แถมโฟนลิงค์ รุ่นนิวเมอริก 1 เครื่อง			
	1 เม.ย.-30 เม.ย	โทร 3 บาท/นาที ทั่วประเทศ (ลูกค้าใหม่)			
	5 เม.ย.-15 เม.ย.	โทรครั้งราคาตั้งแต่ 18:00-07:00 น (ลูกค้าเก่า)			
2538	1 มิ.ย.-15 ก.ค.	โทร สะสมแต้ม	2539		
	16 ก.ค.-31 ส.ค	โทร ฟรีสองเท่าจากยอดใช้เดือนที่แล้ว			
2539	3 ม.ค.-15ก.พ	โทร นาทิละบาทเดียว(ในเขตเดียวกัน) จนถึงสิ้นเดือนมี.ค 2537(ลูกค้าใหม่)	2540		
	3 มี.ค.-31 มี.ค	โทรฟรีในเขตเดียวกันถึง 31 ธ.ค 37			

หมายเหตุ : เซลลูลาร์ 900 เริ่มเปิดให้บริการเมื่อเดือนตุลาคม 2533, เวลดโฟน 800 เริ่มเปิดให้บริการ เมื่อเดือนกันยายน 2534

ที่มา : เอ็มพร ออเนอวา (2537)

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการให้บริการเสริมของระบบ WorldPhone 800 และ Cellular 900

ระบบ WorldPhone (TAC)	ระบบ Cellular 900 (AIS)
1. Call Waiting บริการสายรับเรียกซ้อน	1. Cellular Call Transfer บริการโอนสายอัตโนมัติ
2. Call Conference บริการประชุม 3 สาย	2. Cellular Conference Call บริการประชุมทางโทรศัพท์
3. Call Forwarding บริการโอนสายกรณีที่ใช้เครื่องอยู่	3. Cellular Call Waiting บริการรับสายด่วน
4. No Answer Transfer บริการโอนสายในกรณีที่ไม่ต้องการรับสาย	4. Cellular Voice Mail 900 บริการรับฝากข้อความอัตโนมัติ
5. Busy Transfer บริการโอนสายในกรณีที่ผู้โทรกำลังติดสายสำคัญ	5. Voice Info 900 บริการสอบถามข้อมูลอัตโนมัติ

ที่มา : เอ็มพร อ่อนคำ (2537).

ตารางที่ 9 บริการวิทยุติดตามตัว

เครื่องหมายการค้า	Phonelink	Pacalink	Page Phone	Easycall	World Page	Pos, Tel
ระบบ	Digital display Tone, numeric, Thai and English alphanumeric	Digital display Numeric and alphanumeric	Tone numeric Thai and English alphanumeric	Numeric Thai and English alphanumeric	Tone and numeric paging	Digital display
ผู้ประกอบการ	Shinawatra Paging Co	Pacific Telasis (PTE) Percom Services (PERCOM)	Hutchison Communications (Hailand)	Matrix	Hangulab Electronic Appliance	Smart Paging
ผู้ถือหุ้นรายใหญ่	AIS, Singapore Telecom	PERCOM (Natherland) PTE (Pacific International, USA)	LOXLEY Hutchison	Matrix Asia (Australia), LENZO Chemical	UCOM (TAI)	SmartMART Corp
ปีดำเนินการ	2533	2530 (PTE), 2534 (PERCOM)	2534	2535	2536	2538
ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	- 50	PTE 10, PERCOM 10	205	100	1	300
เจ้าของสัมปทาน	ทศท	ทศท	ทศท	ทศท	ทศท	กรมไปรษณีย์ฯ
อายุสัมปทาน (ปี)	15	10 (PTE), 15 (PERCOM)	15	15	15	20
ส่วนแบ่งรายได้ให้หน่วยงานรัฐ	25-40%	33% (PTE), ปีที่ 1-3 25% และเพิ่มขึ้น 5% ทุก 3 ปี (PERCOM)	25-46%	33.66%	41%	0%
พื้นที่ให้บริการ	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯและปริมณฑล	ทั่วประเทศ	ทั่วประเทศ(เฉพาะชำระ เซลลาร์ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ)
พนักงานรับโทรศัพท์	950	400	600	500-550	-	150
ส่วนแบ่งตลาด (กันยายน 2537)	36	23	16	22	3	-

การเข้าสู่ตลาดของเอกชนมาจากเหตุผลที่ว่ารัฐบาลไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าถ้าใช้หลักการที่ว่า หน้าที่ขององค์กรด้านโทรคมนาคมคือให้บริการแก่ประชาชน องค์กรโทรศัทพ์ฯ และการสื่อสารฯ ก็มีความบกพร่องอย่างมาก แต่ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากที่ว่า เรามีการตั้งเพดานเงินกู้รัฐวิสาหกิจที่ทำให้การขยายการลงทุนทำได้ยาก ต้องอาศัยการลงทุนของภาคเอกชน¹⁹

การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ เป็นทางด้าน Value-added services ก่อนโทรศัพท์พื้นฐาน รัฐบาลยังมีการควบคุมที่เข้มงวด แต่ไม่เป็นระบบนัก พิจารณาได้จากการที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้สัมปทาน ในเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ในการให้บริการอย่างเดียวกัน ในช่วงแรกของการให้สัมปทาน ยังมีการกั้มครองอยู่มาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการให้เอกชนมาลงทุน แต่เป็นอุปสรรคในการแข่งขัน การขยายบริการและการพัฒนาคุณภาพ

โทรศัพท์พื้นฐานจะมีการควบคุมมาก และมีการแข่งขันของเอกชนน้อย ทั้งนี้เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) มากกว่าอุตสาหกรรมอื่น และเครือข่ายมีความซับซ้อน มีการลงทุนมากกว่า รัฐบาลไม่ต้องการให้เอกชนมาแข่งขัน รวมทั้งมีการกำหนดไม่ให้รัฐบาลแข่งขันกับเอกชนด้วย รัฐบาลกำลังจะปล่อยเสรีมากขึ้นแต่รูปแบบยังมีการถกเถียงกันอยู่

สำหรับโทรศัพท์ไร้สายและวิทยุติดตามตัวจะมีการแข่งขันกันสูงแม้ว่าจะมีการควบคุมจำนวนผู้ประกอบการ การแข่งขันของโทรศัพท์ไร้สายใช้การแข่งขันด้านการลดราคาอุปกรณ์ หรือค่าโทรศัพท์ในช่วง Promotion (ลักษณะนี้ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้โดยทั่วไป) ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือของไทยมีราคาแพง เมื่อซื้อใช้แล้วมักจะไม่เปลี่ยนแปลงเครือข่าย ส่วนวิทยุติดตามตัวมีการแข่งขันที่สูงทั้งด้านราคา และ การทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากคู่แข่ง (Product differentiation)

การแข่งขันของโทรศัพท์ไร้สายและวิทยุติดตามตัวน่าจะเป็นหลักฐานที่แสดงว่าการมีผู้ประกอบการไม่มากก็มีการแข่งขันได้ ขึ้นอยู่กับกติกาที่วางไว้ การกำหนดราคาที่คงที่จึงเป็นอุปสรรคอย่างมากในการแข่งขัน และการให้มีการหักรายได้เข้ารัฐบาลโดยไม่กำหนดให้ชัดเจนว่าจะนำเงินไปใช้ในการลงทุนด้านใด เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บริโภค

¹⁹ แต่เพดานเงินกู้ต่างประเทศคงไม่ไร้ประเด็นสำคัญ เพราะสามารถหาเงินลงทุนได้จากแหล่งอื่น เช่นการออกตราสารการเงิน การให้ผู้ที่ต้องการใช้โทรศัพท์นำเงินมาวางล่วงหน้า การที่ผู้ใช้อุปกรณ์อื่นที่มีราคาสูงกว่าโทรศัพท์แบบมีสายเป็นการทดแทน โดยราคาจะสูงกว่า แสดงว่า ความพอใจที่จะจ่ายของผู้บริโภค จะสูงกว่าราคาตลาดของโทรศัพท์

ในด้านโครงสร้างผู้ประกอบการยังมีการกระจุกตัว เพราะรัฐบาลยังมีการควบคุมการให้สัมปทาน อยู่ กลุ่มบริษัทไทยกลุ่มใหญ่สี่กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมนี้คือ SHINAWATRA, JASMINE, UCOM, และ CP²⁰ (รูปที่ 8) ทั้งสี่เป็นกลุ่มธุรกิจใหญ่ในประเทศไทย ที่มีความหลากหลายในกิจการที่ลงทุน มีอิทธิพลในเศรษฐกิจและการเมืองของไทย และมีการลงทุนในต่างประเทศหลายประเทศ โดยแต่ละกลุ่มจะมีพื้นฐานความเป็นมาต่างกัน ชินวัตรมาจากการซื้อขายอุปกรณ์และการทำระบบคอมพิวเตอร์ JASMINE เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และวางระบบให้กับองค์การโทรศัพท์ฯ UCOM จำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคม CPทำด้านอุตสาหกรรมการเกษตรก่อนที่จะขยายการค้าเน้นกิจการอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ

ในเรื่องของกลยุทธ์ทางธุรกิจ โดยเฉพาะการหาเทคโนโลยีจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน บางบริษัท ร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ(ทั้งสองบริษัทที่ทำโทรศัพท์พื้นฐาน และกลุ่ม UCOM ในกรณีของโทรศัพท์มือถือ) ในส่วนของชินวัตรไม่ใช้วิธีการร่วมทุนในธุรกิจโทรศัพท์ (และดาวเทียม) แต่มีการร่วมทุนในวิถุคิดตามตัวกับบริษัทสิงคโปร์

การหาเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเราไม่สามารถผลิตอุปกรณ์ได้ และการลงทุนด้านเทคโนโลยีจะมีต้นทุนสูงมาก บริษัทจึงเน้นด้านการจัดหาและการปรับใช้ให้มีประสิทธิภาพ การร่วมลงทุนกับบริษัทของประเทศอุตสาหกรรม มีประโยชน์ที่จะประกอบการธุรกิจในระยะยาวที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง บริษัทต่างชาติจะช่วยหาเทคโนโลยีและอบรมเรื่องการใช้ แต่ทั้งนี้การร่วมลงทุนไม่เป็นเงื่อนไขชี้ขาด เพราะการซื้อเทคโนโลยีแบบ Turn key ผู้ขายต้องอบรมให้ใช้เป็นและบริษัทอาจจัดทำ specification ของอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่หา หรืออาจจ้างบริษัทที่ปรึกษาช่วย ให้ได้เทคโนโลยีที่ต้องการ การร่วมลงทุนจึงมีปัจจัยด้านอื่นนอกจากการหาเทคโนโลยี เช่น การกระจายความเสี่ยง การหาแหล่งเงินทุน และกลยุทธ์ของบริษัทในการขยายตลาดด้วย

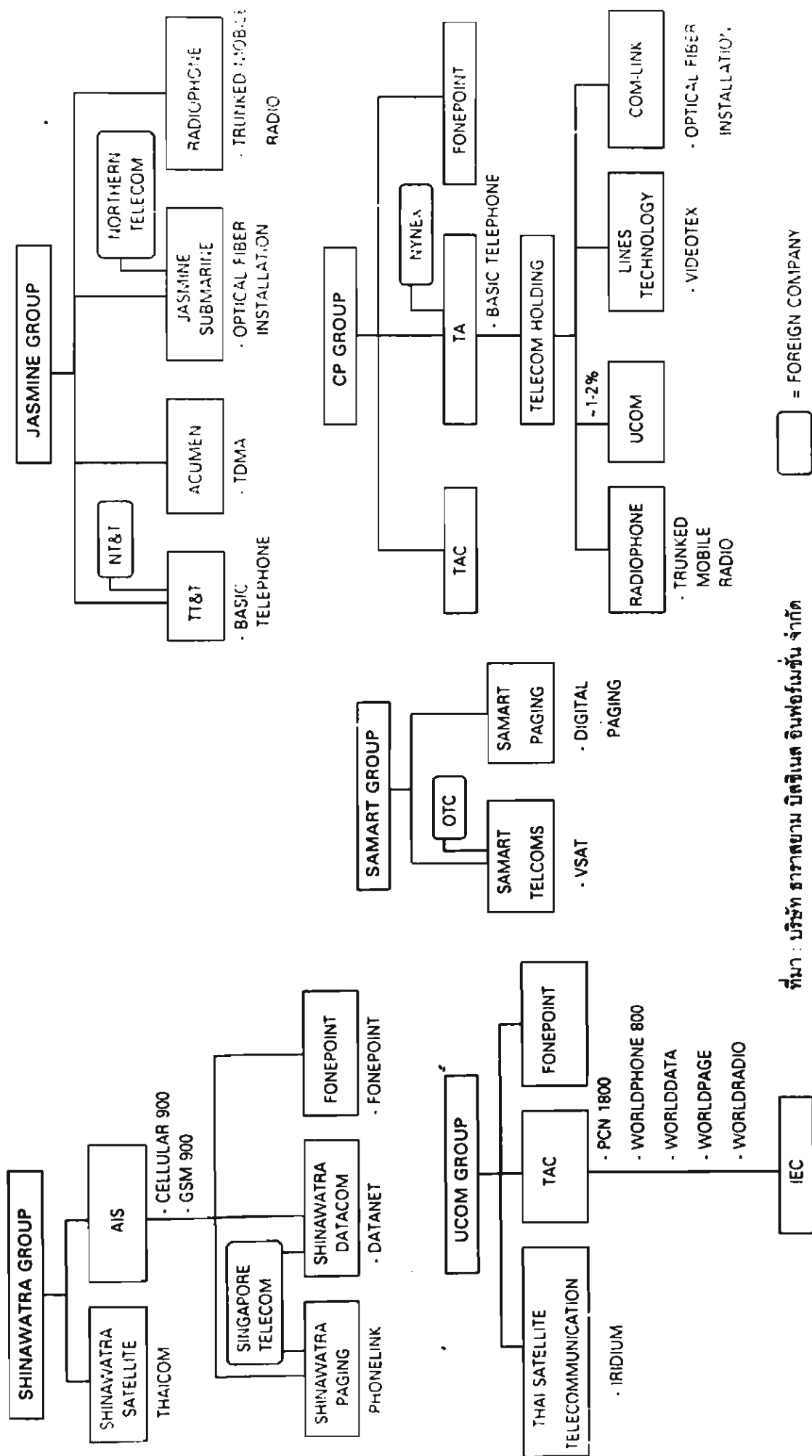
5.4 ผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรม

เราคงมีข้อสมมุติว่า การเปิดเสรีในที่นี้หมายถึงการยกเลิกกฎเกณฑ์ด้านการเข้าสู่ตลาด การควบคุมราคา ให้มีการแข่งขันจากทั้งจากต่างประเทศและบริษัทในประเทศ แต่จำเป็นจะต้องมีองค์การที่ดูแลให้การใช้เครือข่ายเป็นระเบียบมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดกติกาการเข้าและดำเนินการของธุรกิจ

ในขณะที่มีเหตุผลทางทฤษฎีที่ชี้ว่าในบางกรณีรัฐบาลจำเป็นต้องเข้าควบคุมอุตสาหกรรม โดยอาจจำกัดการผลิต จำนวนผู้ประกอบการ ราคา หรืออัตราผลตอบแทน นักเศรษฐศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยกับการควบคุมของรัฐบาลก็มีการศึกษาทางทฤษฎีและวิจัยเชิงประจักษ์มาได้แย้ง แสดงปัญหาของการควบคุมของรัฐบาล Harvey Averch and Leland Johnson(1962) พบว่าการควบคุมอัตราผลตอบแทนของผู้ประกอบการ

²⁰ นอกจากนี้มีกลุ่มบริษัทสามารต และ Loxley ที่มีบทบาทมากขึ้น แต่ยังเล็กอยู่เมื่อเทียบกับ 4 กลุ่มดังกล่าว

รูปที่ 8 ผู้ให้บริการรายใหญ่ในอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมของไทย

ทำให้ผู้ประกอบการมีการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรเกินกว่าขนาดที่เหมาะสม เพื่อเป็นการขยายฐานของผลตอบแทน สำนัก Chicago ทำทฤษฎีการควบคุมของรัฐ โดยใช้หลักของเศรษฐศาสตร์การเมืองให้เหตุผลว่า กลุ่มจัดตั้งที่มีการรวมกลุ่มกัน (ซึ่งมักจะเป็นผู้ผลิต) จะได้ประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนมากว่าแต่กระจัดกระจายไม่มีการรวมกลุ่ม (มักจะเป็นผู้บริโภค) เพราะมีอำนาจต่อรองมากกว่า นอกจากนี้การควบคุมทำให้ระดับการผลิตไม่เหมาะสมเกิดความสูญเสียแก่สังคมอีกด้วย (Deadweight Loss)

ประเด็นการควบคุมโดยคิดว่า การผลิตมีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติ ถ้าเอกชนผลิตจะทำให้ผูกขาดเป็นผลเสียแก่ผู้บริโภค เหตุผลนี้ก็ไม่หนักแน่นนัก โดยเฉพาะในกรณีของอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ดังได้กล่าวแล้วว่าเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้นทุนการผลิตลดลง ทำให้ขนาดของการลงทุนขั้นต่ำลดลง การผลิตไม่จำเป็นต้องมีผู้ประกอบการเพียงรายเดียว อย่างไรก็ตามการที่อุตสาหกรรมโทรคมนาคม ต้องมีการลงทุนสูง จำนวนผู้ประกอบการจะไม่มากจนกว่าได้ว่าเป็นไปตามทฤษฎีการแข่งขันสมบูรณ์ แต่ทฤษฎี Contestable market แสดงว่า ถ้าเราปล่อยให้ผู้ประกอบการเข้าออกอุตสาหกรรมอย่างเสรี และไม่มีต้นทุนจม (sunk cost) แล้ว แม้ว่าจะมีผู้ประกอบการจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็จะมีลักษณะการตั้งราคา ประกอบธุรกิจในลักษณะแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะถ้ามีกำไรสูงเกินไปก็จะเป็นการเชิญชวนให้ผู้ประกอบการอื่นเข้ามาสู่อุตสาหกรรม การที่มีความกดดันจากการเข้าสู่ตลาดอย่างเสรี เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการที่ทำการอยู่ได้เพียงกำไรปกติ แม้ว่าจะมีผู้ประกอบการไม่มาก

จากทฤษฎีจึงพยากรณ์ว่า ถ้ารัฐบาลเลิกการควบคุม ปล่อยให้มีการแข่งขัน สิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ ประสิทธิภาพการผลิต การจัดสรรทรัพยากรจะดีขึ้น ต้นทุนการผลิตจะลดลง ราคาจะลดลง และผู้ที่ได้ economic rent จะเสียส่วนนี้ไป ในแง่พลวัตคาดหมายว่าจะทำให้มีการพัฒนาเทคโนโลยี ปรับปรุงการจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ในด้านของการศึกษาเชิงประจักษ์ถึงผลการเลิกการควบคุมของรัฐบาล Hiroyuki Imai(1994) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนของบริษัท Kokusai Denshin Denwa ของญี่ปุ่น ระหว่างปี1970-1992 โดยในปี1985ญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูปสาขาโทรคมนาคม เปิดให้มีการแข่งขัน ทั้งการให้บริการในประเทศและโทรศัพท์ระหว่างประเทศ และแปรรูปNippon Telegraph and Telephone Public Corporation(NTT) Kokusai Denshin Denwa เป็นผู้ผูกขาดการให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศมาจนถึงปี1985 จากนั้นจึงมีสองบริษัทเข้ามาแข่งขันให้บริการ

การศึกษาใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ ประมาณการสมการต้นทุนการผลิตในรูปของTranslog cost function พบว่าการแข่งขันทำให้บริษัทมีความพยายามที่จะลดต้นทุนในการผลิตลง ต้นทุนต่อหน่วยของการให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ ลดลงร้อยละ22.2ในช่วง1985-1992 หรือเป็นร้อยละ3.1ต่อปี การลดต้นทุนทำให้สามารถที่จะลดราคากำบริการได้ นอกจากนี้การศึกษาได้ประมาณการเส้นอุปสงค์ของผู้บริโภค

และพบว่า การที่ราคาลดลงทำให้ส่วนเกินของผู้บริโภค (consumer surplus) เพิ่มขึ้นในปี 1992 คิดเป็นร้อยละ 25.6 ของรายรับรวมของบริษัท

• Winston (1993) ได้ทำการประเมินผลการยกเลิกการควบคุม ในหลายอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา²¹ โดยใช้งานวิจัยหลายชิ้นเป็นพื้นฐาน พบว่าในด้านของราคา ราคาหลังการควบคุมจะลดลงจริง ตามการพยากรณ์ทางทฤษฎี โดยผลประโยชน์ที่ราคาลดจะตกอยู่กับผู้บริโภค ปีละ 4.3-6.5 พันล้านดอลลาร์ (ราคาปี 1990) ส่วนกรณีของโทรศัพท์เป็นเงิน 0.73-1.6 พันล้านดอลลาร์ และเป็นจำนวน 0.37-1.3 พันล้านดอลลาร์กรณีของเคเบิลทีวี

นอกจากราคาจะลดลงแล้ว ราคาก็มีความสอดคล้องกับต้นทุนมากขึ้น จึงมีลักษณะหลากหลายมากขึ้น ตามการบริการและผู้บริโภค (Price differentiation) ตัวอย่างเช่น ในสายการบินมีการตั้งราคาในเที่ยวบินที่การจราจรหนาแน่นสูงกว่ากรณีที่การจราจรไม่คับคั่ง อัตราค่าโทรศัพท์ที่มีการตั้งราคาเป็นช่วงตามความหนาแน่นของการโทร ในการขนส่งมีการตั้งราคาที่ต่างกันตามปริมาณที่ขนส่ง แม้ในด้านการธนาคารอัตราดอกเบี้ยก็จะต่างกันระหว่างลูกค้ารายใหญ่กับรายเล็ก

ในขณะที่ราคาโดยทั่วไปจะลดลง แต่การที่ราคามีการปรับให้สอดคล้องกับต้นทุน ผู้บริโภคบางส่วนก็จะต้องเสียผลประโยชน์จากราคาที่สูงขึ้น เช่น กรณีของโทรศัพท์ที่ราคาโทรศัพท์ทางไกลลดลง แต่ราคาโทรศัพท์ท้องถิ่นสูงขึ้น เนื่องจากมีการยกเลิกการชดเชยจากรายได้ของโทรศัพท์ทางไกล ผู้บริโภคกลุ่มที่เสียประโยชน์นี้อาจจะคัดค้านการยกเลิกการควบคุม

ในด้านของกำไรผู้ผลิต พบว่ามีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง เนื่องจากต้นทุนของผู้ผลิตจะลดลง จากการที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น แต่การแข่งขันทำให้ราคาลดลง ในสหรัฐอเมริกากำไรของอุตสาหกรรมขนส่งลดลง ส่วนของรถไฟสูงขึ้น ส่วนในด้านโทรศัพท์ทางไกลเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

ในอุตสาหกรรมรถบรรทุกพบว่าค่าจ้างและการจ้างงานลดลง อุตสาหกรรมอื่นลดลงเล็กน้อย ส่วนการบินและเคเบิลทีวีเพิ่มขึ้น จากการผลิตที่มากขึ้น

นอกจากนี้ปรากฏว่าโครงสร้างการตลาดมีการแข่งขันมากขึ้นจริง การบริการดีขึ้น แต่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ โดยรวมแล้ว Winston (1993) สรุปว่า การลดการควบคุมอุตสาหกรรม การบิน รถไฟ รถบรรทุก โทรศัพท์ เคเบิลทีวี การค้าหลักทรัพย์และเกษรกรรมชาติ เป็นผลดีต่อสังคม ผลประโยชน์สุทธิรวมกันประมาณปีละ 36-46 พันล้านดอลลาร์ (ราคาปี 1990) คิดเป็นร้อยละ 7-9 ของ GNP ตัวเลขที่แตกต่างกันมากจากวิธีการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามตัวเลขยังไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนที่ใช้ในการควบคุมอุตสาหกรรม ประโยชน์จากการปรับปรุงเทคโนโลยี คุณภาพของการบริการ

²¹ หลักการวิเคราะห์วิธี Counterfactual analysis โดยไม่ได้ดูเพียงว่าก่อนและหลังการยกเลิกการควบคุมเกิดอะไรขึ้น แต่ควบคุมให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เพื่อประเมินผลที่เกิดจากการยกเลิกการควบคุมอย่างแท้จริง

ประสิทธิภาพของประเทศลาตินอเมริกา ที่มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านโทรคมนาคม ให้เอกชน
ดำเนินการ ก็พบว่าสามารถทำให้การลงทุนและการติดตั้งขยายตัวอย่างรวดเร็ว อาร์เจนตินา แปรรูปรัฐ
วิสาหกิจถึงแลปี(๑๙๙๖) โดยแบ่งเขตออกเป็นสองเขต (ภาคเหนือและภาคใต้) ให้ผู้ผูกขาดสองรายดำเนินการ
รัฐบาลและผู้บริโภคสามารถที่จะเปรียบเทียบบริการของผู้ประกอบการทั้งสองราย และรัฐบาลยังมีข้อสัญญา
ที่จะให้เวลาการผูกขาดของผู้ประกอบการเพิ่มจาก7ปีเป็น10ปี ผู้ประกอบการทั้งสองจึงจำเป็นต้องลงทุน
ขยายคู่สายและปรับปรุงประสิทธิภาพ เพื่อที่จะมีโอกาสขยายเวลาสัมปทานต่อไป จนประชากรร้อยละ15 มี
โทรศัพท์ใช้ ในประเทศชิลี เดิมมีการผูกขาดบริการโทรศัพท์ทางไกลโดยEntel ต่อมาในปี1989ก็แปรรูปและ
ให้มีการแข่งขันโดยทันทีกับTelex และในปี1994 ก็เปิดเสรีโทรศัพท์ทางไกล มีผู้ประกอบการเข้ามาแข่งขัน
ในตลาดนี้ 12 ราย ผลก็คือ ผู้บริโภคสามารถที่จะเลือกใช้บริการจากบริษัทใดก็ได้ทุกครั้งที่โทรศัพท์ การ
แข่งขันทำให้ มีการให้บริการพิเศษหลายอย่าง จนราคาโทรศัพท์ทางไกลไปอเมริกาลดเหลือ0.40ดอลลาร์
(Economist 1995 a)

สำหรับกรณีของประเทศเวเนซุเอลา ก่อนแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ประกอบการโทรศัพท์ในปลายปี
1991 เวเนซุเอลามีความหนาแน่นของโทรศัพท์8.2คู่สายต่อประชากร100คน คือมีคู่สายทั้งสิ้น1.6ล้านเลข
หมาย รัฐบาลดำเนินการขายหุ้นร้อยละ40แก่ผู้ลงทุนต่างประเทศ เป็นจำนวน1.9พันล้านดอลลาร์ หลังจากนั้น
สองปีบริษัทลงทุนกว่า1.1พันล้านดอลลาร์ และติดตั้งคู่สาย850,000คู่สาย เร็วกว่าข้อผูกพันสัญญาที่ให้ติดตั้ง
3.6ล้านคู่สายใน9ปี สัญญาที่รัฐบาลทำกับบริษัทจะมีข้อผูกมัดในการติดตั้งคู่สายและการปรับปรุงบริการ
และเนื่องจากรัฐบาลไม่ต้องการให้ราคาค่าโทรศัพท์ท้องถิ่นราคาสูงขึ้นเร็วเกินไป จึงยังอนุญาตให้มีการชด
เชยจากรายได้โทรศัพท์ทางไกล แต่จะยกเลิกการชดเชยนี้ภายใน9ปี เพื่อให้ราคาสะท้อนถึงต้นทุนอย่างแท้
จริง การเปลี่ยนแปลงราคาจะต้องได้รับการอนุญาตจากองค์กรที่ควบคุมด้านโทรคมนาคม ในขณะที่การ
บริการพื้นฐานยังมีลักษณะการผูกขาดโดยมีการควบคุมของรัฐบาล แต่การบริการอื่นจะมีการแข่งขัน เช่น
โทรศัพท์cellular การบริการข้อมูล ธุรกิจอุปกรณ์โทรศัพท์ (World Development Report 1994:66)

จากกรอบทางด้านทฤษฎี ประสิทธิภาพจากชาติอื่น และโครงสร้างอุตสาหกรรมไทย ถ้าหากมีการ
ลดการควบคุม เปิดตลาดด้านโทรศัพท์ให้กับเอกชนและผู้ประกอบการต่างชาติ การคาดการณ์ผลกระทบ
เป็นดังนี้

โครงสร้างอุตสาหกรรม

ผู้ประกอบการที่เป็นผู้นำในตลาดจะเป็นกลุ่มเดิมดังกล่าวแล้ว แต่จะมีกิจการครอบคลุมมากขึ้น จาก
โอกาสทางธุรกิจที่กว้างขึ้น เช่นมีโอกาสที่จะทำโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์ไร้สาย รวมทั้งด้านมูลค่าเพิ่ม
ต่างๆ เกือบทุกข้อ กลุ่มเหล่านี้จะมีพื้นฐานที่ดีทางด้านเงินทุนและบุคลากร และการหาเทคโนโลยี การที่
รัฐบาลให้โอกาสเอกชนเข้าร่วมในกิจการโทรคมนาคมในอดีต เป็นการสร้างความแข็งแกร่งกลุ่มธุรกิจนี้ให้

มีประสบการณ์ด้านนี้มากกว่ากลุ่มธุรกิจอื่น มีการสร้างเครือข่ายที่กว้างขวาง อีกทั้งโดยลักษณะที่อุตสาหกรรมโทรศัพทมีการลงทุนสูง การแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่จึงมียากที่จะแข่งกับสี่กลุ่มนี้ในทันที อย่างไรก็ตามถ้าจะมองในแง่กิจการที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่นเรื่องของ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การให้คำปรึกษาจะมีผู้ประกอบการรายใหม่ได้ง่ายกว่า เพราะการลงทุนไม่สูงมาก

เมื่อมีการผ่อนคลายการทำธุรกิจของบริษัทต่างชาติ บริษัทต่างชาติย่อมมีบทบาทในอุตสาหกรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามน่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์หรือร่วมลงทุน มากกว่าที่เป็นผู้ลงทุนโดยลำพัง สาเหตุเพราะกิจการนี้ต้องรู้พื้นที่ให้บริการเป็นอย่างดี จึงจะรู้ว่าวางเครือข่ายอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ ล่วงมีการตลาดและการบริการที่เป็นที่พอใจแก่คนท้องถิ่น จึงต้องเข้าใจลักษณะของลูกค้า เข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นธุรกิจที่ต้องมีการติดต่อประสานงานกับราชการหลายหน่วยงาน ทั้งในด้านการก่อสร้างชุมสาย การวางเครือข่ายและการดำเนินธุรกิจอื่นๆ ประกอบกับผู้ประกอบการของไทยได้ยึดกุมธุรกิจไว้พอสมควร มีประสบการณ์การร่วมกิจการจากต่างชาติอยู่แล้ว การร่วมเป็นพันธมิตร น่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าและเป็นประโยชน์กว่าการลงทุนเอง

จะเห็นว่าในประเทศที่มีการเปิดเสรี ถ้าหากมีบริษัทท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ บริษัทต่างชาติจะลงทุนร่วมเป็นส่วนใหญ่ เช่นกรณีของ US Westถือหุ้นร้อยละ20ในBinarianz ในกิจการโทรศัพท์cellular ในมาเลเซีย Bell Atlantic และAmeritechต่างถือหุ้น(hvpl)/d.oTelecom New ZealandและBell South ลงทุนในบริษัทOpusในออสเตรเลีย

การลงทุน

บริษัทไทยจะลงทุนในต่างชาติน่ามากขึ้น GATSจะทำให้มีการเปิดเสรีมากขึ้น อีกทั้งแนวโน้มและความจำเป็นของประเทศในภูมิภาคเอเชีย ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานต้องการลงทุนอย่างมาก ธนาคารโลกประมาณการว่าประเทศในเอเชียต้องการการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานจนถึงปี2004ประมาณ 1,300-1,500 พันล้านดอลลาร์ การลงทุนด้านโทรคมนาคมระหว่าง1995-1999 ประมาณ 363.2 พันล้านดอลลาร์ โดยการลงทุนในสาธารณประชาธิปไตยประชาชนจีนจะสูงสุดคือ 120 พันล้านดอลลาร์ (Far Eastern Economic Review 1995:44-46) โอกาสทางธุรกิจในเอเชียจึงมีอยู่สูง ผู้ประกอบการของไทยเองก็ตระหนักว่าตลาดของไทยเองก็เป็นตลาดที่ไม่ใหญ่นัก จากการสะสมประสบการณ์ในประเทศจึงเป็นธรรมดาที่จะวางกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศ เพื่อขยายตลาด เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า การลงทุนในต่างประเทศทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ เช่น ด้านผู้บริหาร การอบรมพัฒนาศักยภาพ การทำการวิจัยและพัฒนาในเชิงประยุกต์ ซึ่งถ้าธุรกิจขยายตัวก็ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากกิจการเหล่านี้ได้มากกว่าต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ภาค

แนวทางที่ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของกลุ่มโทรคมนาคมไทย ซึ่งมีหลายกลุ่มบริษัท มีความหลากหลายในประเทศและกิจการที่เข้าไปลงทุน

การที่เราเริ่มลงทุนในต่างประเทศจะมีความเกี่ยวข้องกับการเจรจาตามข้อตกลง GATS ทั้งนี้เพราะในการเจรจาเปิดโทรคมนาคมพื้นฐาน เป็นการดำเนินการโดยสมัครใจ เมื่อการเจรจาลิ้นสุด ข้อผูกพันในการเปิดสาขานี้มีความเป็นไปได้สูงที่จะใช้หลักการ MFN เฉพาะกับประเทศผู้เข้าร่วมเจรจา ในขณะที่เรายังอยู่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ จึงจะไม่ได้สิทธิส่วนนี้ ผู้ประกอบการไทยคงจะไม่สามารถลงทุนในประเทศพัฒนาแล้วได้ แต่เรามีความสามารถในการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งอินเดีย และสาธารณรัฐเกาหลีก็อยู่ในกลุ่มที่เข้าร่วมเจรจา มีแนวโน้มว่าประเทศที่เป็นผู้สังเกตการณ์บางประเทศจะเปลี่ยนสถานเป็นผู้เข้าร่วมเจรจา ประเทศไทยเองก็ถูกผลักดันให้เปลี่ยนสถานภาพเช่นกัน การเข้าร่วมเจรจน่าจะเป็นประโยชน์ในแง่ที่จะทำให้มีการต่อรอง ให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดตลาดโทรคมนาคม และให้โอกาสการลงทุนแก่ธุรกิจไทยมากขึ้น

การลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยก็จะมากขึ้นเช่นกัน เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความต้องการเงินทุนของเรายังสูงอยู่มาก มักจะเป็นที่วิตกว่าเราจะไม่สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ ประเด็นที่มักจะกล่าวถึงกันมากคือ เราไม่ได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม ทำให้เสียเปรียบในการแข่งขัน

ถ้าจะพิจารณาถึงเทคโนโลยีอาจแบ่งได้เป็น ด้านอุปกรณ์โทรคมนาคมและการวางระบบเครือข่าย กับเทคโนโลยีด้านการจัดการ ในด้านอุปกรณ์โทรคมนาคม บริษัทต่างชาติเองก็ได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีทุกบริษัท ทั้งนี้เพราะต้องการการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาสูง ความเสี่ยงสูง อีกทั้งอายุของเทคโนโลยีก็สั้นลง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นกว่าในอดีต ในตลาดโลกแล้วจึงมีไม่กี่บริษัทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี

อย่างไรก็ตามตลาดของอุปกรณ์และเทคโนโลยี ไม่ได้มีการผูกขาด เพราะเรามีทางเลือกกว่าจะใช้เทคโนโลยีของใคร เช่นกรณีโทรศัพท์ไร้สายที่มีระบบ NMT กับ AMPS และระบบ digital แบบ PCN และ GSM เทคโนโลยีของระบบโทรคมนาคมที่ใช้สายก็ต้องแข่งกับระบบที่ไม่ใช้สาย เจ้าของเทคโนโลยีต้องการขายเทคโนโลยี ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากทางเลือกที่ผู้ใช้มี จึงมิได้เป็นผู้ผูกขาดโดยสมบูรณ์ ในส่วนข้างต้นที่วิเคราะห์โครงสร้างบริษัทไทยที่ประกอบกิจการด้านโทรศัพท์ จะเห็นผู้ประกอบการมีการใช้อุปกรณ์และมีการติดตั้งจากหลายบริษัท แสดงว่าไม่มีการผูกขาดจากผู้ผลิตอุปกรณ์รายใดรายหนึ่ง

ในด้านธุรกิจด้านการจัดการ ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ ตลาด ระบบการเมือง และระบบราชการ ทำให้บริษัทไทยได้เปรียบบริษัทต่างชาติ บริษัทโทรคมนาคมของไทยเป็นกลุ่มบริษัทใหญ่ มีเงินลงทุนสูง มีทรัพยากรที่จะสร้างทีมผู้บริหารและวิศวกรที่มีความสามารถ ความสามารถในการจัดการของเรา ในสภาพแวดล้อมของไทย จึงน่าจะเท่าเทียมกับบริษัทต่างชาติ การที่กลุ่มบริษัทของไทย

สามารถขยายกิจการไปลงทุนในต่างประเทศ ก็เป็นหลักฐานหนึ่งว่าเรามีความสามารถที่จะแข่งขันกับบริษัทต่างชาติได้ โลกธุรกิจไม่ต้องช่วยเหลืออะไรเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม ดังได้กล่าวแล้วว่าอุตสาหกรรมนี้มีความต้องการเงินลงทุนที่สูง และบริษัทของประเทศพัฒนาแล้วมีประสบการณ์ด้านการจัดการเทคโนโลยี กลยุทธ์ของการลงทุนส่วนใหญ่จึงเป็นการร่วมลงทุนระหว่างบริษัทท้องถิ่นกับต่างชาติ การแข่งขันจะเป็นระหว่างกลุ่มบริษัทไทยด้วยกันเองมากกว่าที่จะเป็นการแข่งขันโดยตรงกับต่างชาติ

ผลต่อผู้บริโภค

ประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตจะถูกลง เนื่องจากการแข่งขันทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัว จะดำเนินกิจการอย่างไรประสิทธิภาพไม่ได้ แต่กำไรของผู้ประกอบการอาจลดลง ในระบบปัจจุบัน ผู้ประกอบการมีอำนาจผูกขาด กำไรจึงสูงกว่าปกติ ซึ่งกำไรส่วนนี้จะถูกกีดกันเมื่อมีการแข่งขัน

ถ้ารัฐบาลให้มีการแข่งขันด้านราคา ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์ ดังประสพการณ์จากหลายประเภทในหลายอุตสาหกรรม และในเดือนนี้ในปัจจุบันจะมี economic rent ทั้งจากส่วนราชการและเอกชน เช่น ในกรณีของโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นราคาสามารถจะลดลงได้อีกถ้าจัดส่วนเกินนี้ ในปัจจุบันรัฐบาลยังควบคุมการตั้งราคาโทรศัพท์ การแข่งขันด้านราคาจึงไม่เกิดขึ้น การแข่งขันเป็นลักษณะการโฆษณา เพื่อเพิ่มยอดขายในแต่ละช่วง ซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคนัก นอกจากนี้ถ้าเปิดเสรีการให้บริการจะมีหลากหลายขึ้น เพราะผู้ประกอบการจะสร้างส่วนแบ่งตลาดของตนเอง คุณภาพของการบริการก็น่าที่ดีขึ้นเมื่อมีผู้ประกอบการหลายราย ทำให้สามารถเปรียบเทียบบริการกันได้ ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น

การติดตั้งคู่สายโทรศัพท์จะรวดเร็วขึ้น ประเด็นนี้มีตัวอย่างจากหลายประเทศ รวมทั้งของประเทศไทยที่การติดตั้งคู่สายของTAและTT&Tก็เร็วกว่าขององค์การโทรศัพท์มาก ทั้งนี้เพราะบริษัทต้องการได้รายได้อย่างรวดเร็ว และการขยายเครือข่ายเป็นการสร้างอำนาจทางการตลาด นอกจากนี้บริษัทเอกชนยังมีความคล่องตัวในการประกอบกิจการและการหาเงินทุน เพราะไม่ติดกับระเบียบราชการ อย่างไรก็ตาม การวางคู่สายของเอกชน ย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขทางธุรกิจ นั่นคือติดตั้งในเขตที่มีผลกำไรสูง มีคนหนาแน่น ซึ่งจะอยู่ในเขตตัวเมือง การวางคู่สายแก่ประชากรที่อยู่ไกลออกไป ทั้งในเมืองและชนบทจะถูกชะงักได้ ทำให้รัฐบาลไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของuniversal service

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์เป็นไปได้เมื่อมีการแข่งขัน การแปรรูปกิจการของรัฐหรือการยกเลิกกฎเกณฑ์การควบคุม ถ้านำไปสู่การผูกขาดก็จะไม่มีประโยชน์ต่อผู้บริโภคแต่อย่างใด จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะควบคุมให้มีการแข่งขันอย่างแท้จริง

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นสำคัญจากการศึกษานี้คือ ในข้อตกลง GATS ที่ลงนาม ณ Marakesh ยังจะไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทยมากนัก เพราะยังมีเงื่อนไขที่จะทำตามเฉพาะที่เราจะผูกพัน ซึ่งไทยยังเปิดไม่กี่ยุทธสาข และยังมีกีดกันของการเข้าสู่ตลาดอยู่ โดยข้อเท็จจริงแล้ว ในการเจรจารอบอุรวัย เราขอมผูกพันเปิดสาขาโทรคมนาคมตามที่เราได้เปิดอยู่แล้ว 'ไม่ได้มีการเพิ่มอะไรเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ แสดงว่า การค้าการลงทุนจะเสริมมากขึ้น จากความสำเร็จของกลุ่มประเทศเอเซียตะวันออก และความล้มเหลวของระบบสังคมนิยม ทำให้แต่ละประเทศเน้นกลยุทธ์ด้านการส่งออก และสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติ ต่างจากในอดีตที่หลายประเทศยังใช้กลยุทธ์ผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ทั้งยังมองการลงทุนจากต่างประเทศในแง่ลบ แนวโน้มของการเปิดเสรีตลาดการควบคุมของรัฐบาลมีสูง ตัวอย่าง เช่น อินเดีย สาธารณประชาชนจีน สหภาพโซเวียตรัสเซีย(เดิม) และประเทศทางยุโรปตะวันออก

นอกจากนี้การผลิตสินค้า(และบริการ) จะกระจายไปทั่วโลก คือบริษัทจะสามารถเลือกแหล่งผลิตที่มีต้นทุนถูกที่ หรือสอดคล้องกับกลยุทธ์ของตน เช่น ใกล้ตลาด ใกล้แหล่งวัตถุดิบ หรือ แรงงาน ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ ขนาดการผลิตที่เหมาะสมเล็กลงต้นทุนการคิดค่าสื่อสาร การคมนาคมถูกลงมาก (Economist 1995 b) การผลิตไม่ต้องทำทุกขั้นตอนในประเทศเดียว ประเทศอุตสาหกรรมมีทางเลือกมากขึ้นในการลงทุนในต่างประเทศ

จากการที่ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น การเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น ประเทศต่างๆมุ่งการส่งออกมากขึ้น การแข่งขันระหว่างประเทศจึงเข้มข้นขึ้น การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย และเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ จึงอยู่ที่ว่าเราจะรักษาความสามารถในการแข่งขันได้อย่างไร และจะปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ดีเพียงใด

เครือข่ายโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การทำธุรกิจ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมีต้นทุนที่ต่ำ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ระบบโทรศัพท์ของประเทศไทยมีปัญหาทั้งในด้านปริมาณเมื่อเทียบกับต่างประเทศที่เป็นคู่แข่ง และเทียบระหว่างกรุงเทพและต่างจังหวัด และยังมีปัญหาในด้านคุณภาพการบริการ การให้เอกชนเข้าดำเนินการ และกระตุ้นให้มีการแข่งขันน่าจะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม

นอกจากนี้ จากการที่มีการตั้งองค์การการค้าโลก มีการเจรจาด้านการเปิดตลาดโทรศัพท์พื้นฐาน การเจรจาล่องเพื่อเปิดตลาดโทรคมนาคมและภาคการบริการอื่นๆจะมีอย่างต่อเนื่อง การจะเปิดตลาดสำหรับ

บริษัทต่างหากก็จะทำได้ยาก หากการที่เราเป็นเนาโน้มที่จะให้เอกชนเป็นผู้ให้บริการโทรคมนาคม เพื่อเร่งการลงทุนและพัฒนาคุณภาพการบริการ จึงควรตั้งวางมาตรการที่จะลดการควบคุมสาขาโทรคมนาคมนี้ ให้มีลักษณะที่เสรีมากขึ้น และใช้การเจรจาระดับพหุภาคีตามข้อตกลงGATS เป็นเครื่องมือเปิดตลาดให้ธุรกิจของเราลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้น เพราะนักธุรกิจของเราก็มีกลยุทธ์ที่จะลงทุนในต่างประเทศอยู่แล้ว อีกทั้งประเทศในเอเชียก็มีความต้องการขยายการลงทุนด้านโทรคมนาคม และลดการควบคุมของรัฐบาล เพิ่มบทบาทของเอกชนในโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็น ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเกาหลี อินเดีย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม (Far Eastern Economic Review 1995) การที่เราจะคงลักษณะผูกขาด ปิดกั้นการเข้าสู่ตลาดจึงอาจเป็นอุปสรรคทางการค้าการลงทุนได้

โดยกรอบทางทฤษฎีและประสบการณ์จากประเทศอื่น ชี้ว่า การลดการควบคุม ให้มีเสรีมากขึ้น จะทำให้สวัสดิการผู้บริโภคดีขึ้น จากราคาบริการที่ลดลง มีการให้บริการที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น อย่างไรก็ดีอาจมีผู้บริโภคบางส่วนที่เสียผลประโยชน์ เพราะเมื่อมีการแข่งขัน ทำให้ผู้ประกอบการต้องลดราคาสินค้า ใกล้เคียงกับต้นทุนหน่วยสุดท้าย การชดเชยกันระหว่างบริการจะหมดไป ราคาการบริการบางอย่าง เช่น ค่าโทรศัพท์ในท้องถิ่น จะสูงขึ้น โทรศัพท์ทางไกลจะลดลง ในด้านผู้ประกอบการจะมีกำไรลดลง จากแรงกดดันของการแข่งขัน การร่วมทุนกับต่างประเทศจะมีมากขึ้น

สิ่งที่ต้องเตรียมตัว จึงไม่ใช่ว่าควรหรือไม่ที่จะมีการเปิดให้เสรีมากขึ้น ลดการควบคุมของรัฐบาล ให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนและดำเนินกิจการ แต่คำถามเป็นจะทำอย่างไร โดยสิ่งเร่งด่วนคือการมีองค์กรกำหนดกติกาการแข่งขัน และควบคุมตามกติกานี้ ทั้งนี้ต้องตระหนักว่า การเพิ่มบทบาทของเอกชน ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลไม่ต้องทำอะไร เป็นไปได้ที่รัฐบาลอาจต้องทำงานมากกว่าเดิม มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม เพียงแต่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ผลิตโครงสร้างพื้นฐาน เป็นผู้ดูแลให้มีโครงสร้างพื้นฐานอย่างพอเพียง มีคุณภาพ การผลิตมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค รัฐบาลจำเป็นต้องเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ ซึ่งต้องคล่องตัวพอที่จะเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และต้องควบคุมพฤติกรรมของธุรกิจให้มีการแข่งขันอย่างแท้จริง และรัฐยังจะต้องหามาตรการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบบตลาดจัดการไม่ได้ เช่น universal service และการกระจายรายได้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการปรับเปลี่ยนบทบาทรัฐวิสาหกิจที่เดิมเป็นผู้ให้บริการแต่ผู้เดียว ให้มีความสามารถในการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

Schedule of Commitment Thailand (Telecommunication)

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons			
Sector or subsector	Limitations on market access		Limitations on national treatment
2. COMMUNICATION SERVICES			
C. Telecommunication Services			
j) Data base access services (part of CPC 7523)	1) 1.1	Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities;	1) none
	1.2	Radio application service is subject to frequency availability.	
	2) None		2) None
	3) a)	Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	b)	Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept	
	c)	must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	
	4) As indicated in the horizontal section		4) None

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons			
Sector or subsector	Limitations on market access		Limitations on national treatment
n) On-line information and/or data processing services (part of CPC 843)	1) 1.1 Services providers must use telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1) None	
	2) None	2) None	
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept c) Must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent	
	4) As indicated in the horizontal section	4) None	
o) Other			
Telecommunications equipment sales services (part of CPC 75420)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent	

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access		Limitations on national treatment	
	4)	a) As indicated in the horizontal section b) Unbound for civil engineer	4)	None
Telecommunications consulting services (CPC 75440)	1)	Unbound	1)	Unbound
	2)	None	2)	None
	3)	None other than that indicated in the horizontal section	3)	No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent
	4)	a) As indicated in the horizontal section b) Unbound for civil engineer	4)	None
Videotex (part of CPC 75299)	1)	1.1 service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1)	None
	2)	None	2)	None
	3)	a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities ^{1/}	3)	No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent

^{1/} This condition will be applied for at least 10 years.

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access	Limitations on national treatment
Teleconference (part of CPC 75202)	c) must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	
	d) Selection of service providers shall be based on open tender	
	4) As indicated in the horizontal section	4) None
	1) 1.1 Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities.	1) None
	1.2 Radio application service is subject to frequency availability	
	2) None	2) None
	3) a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities ^{1/}	
	c) Must use public telecommunication network under national telecommunication authorities	
	d) Selection of service providers shall be based on open tender	
4) As indicated in the horizontal section		4) None

^{1/} This condition will be applied for at least 10 years.

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or subsector	Limitations on market access		Limitations on national treatment
Domestic leased circuits (part of CPC 75299)	1)	1.1 Service providers must use public telecommunication network under national telecommunication authorities; 1.2 Radio application service is subject to frequency availability	1) None
	2)	None	2) None
	3)	a) Shall be a Thai registered company with foreign equity participation not exceeding 40 per cent of the registered capital and the number of foreign shareholders must not exceed 40 per cent of the total number of shareholders of the company b) Such company shall be permitted under the built-transferred-operated concept by national telecommunication authorities ^{1/} c) Must use public telecommunication network under national telecommunication authorities d) Selection of service providers shall be based on open tender	3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 40 per cent
	4)	As indicated in the horizontal section	4) None

^{1/} This condition will be applied for at least 10 years.

การลงทุนในต่างประเทศของบริษัทโทรคมนาคมไทย

file/annex2.doc/1/1/39

กลุ่มชินวัตร

บริษัทหลักคือชินวัตรอินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งตั้งในปี 2535

กัมพูชา ติดตั้งโทรศัพท์ภายใน โดยจัดตั้งบริษัทกัมพูชาชินวัตร(บริษัท ร้อยละ 70 รัฐบาลกัมพูชา ร้อยละ 30) ใช้ระบบ wireless local loop และจัด ตั้งสถานีโทรศัพท์และสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 99.0 Mhz โดยบริษัทไอบีซี(กัมพูชา) แต่เนื่องจากธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ บริษัทไม่ได้ประกอบกิจการโทรศัพท์ต่อไปแล้ว

ลาว บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ GSM
บริการโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์พื้นฐานในประเทศ และวิทยุติดตามตัว
โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ประกอบด้วย สถานีดาวเทียมภาคพื้นดิน และชุมสาย
โทรศัพท์ระหว่างประเทศ สามโครงการข้างต้นมีมูลค่า 1,525 ล้านบาท เป็นการดำเนินการตาม ข้อตกลงของ
รัฐบาลสปป.ลาว โดยบริษัท ลาวชินวัตร เทเลคอม จำกัด (บริษัทร้อยละ 70 รัฐบาลลาวร้อยละ 30)

สถานีโทรศัพท์ในเวียงจันทน์ โดยร่วมจัดตั้ง บริษัทไอบีซีลาว จำกัด

ดำเนินธุรกิจสถานีดาวเทียมภาคพื้นดิน ทั้งสองโครงการมูลค่า 56 ล้านบาท

ฟิลิปปินส์ ขยายเครือข่ายโทรศัพท์ระบบพื้นฐานภายในประเทศ

กิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ภายในประเทศระบบ GSM

โทรศัพท์ระหว่างประเทศ

บริการเสริมโทรคมนาคม(วิทยุติดตามตัว) ทั้งสี่โครงการมูลค่ารวม 600 ล้านบาท โดยบ.อิส
ลา คอมมิวนิเคชั่น(ร่วมทุนระหว่างบริษัทชินวัตรอินเตอร์เนชั่นแนล(ร้อยละ 70) กับบริษัทซิดาเคล โซลคิง
(ร้อยละ 30)

อินเดีย ให้บริการวิทยุติดตามตัวอายุสัมปทาน 10 ปี ร่วมหุ้นกับบริษัทฮมาซาล ฟิวเจอร์ริสติก คอม
มิวนิเคชั่น โดยชินวัตรถือหุ้นร้อยละ 40

Global โครงการอินมาร์แซท-พี มูลค่า 75,000 ล้านบาท เป็นการสร้าง Internetwork ร่วมทุนผ่าน
บริษัทซี เอส คอมมิวนิเคชั่น จะให้บริการในปี 2542 และให้บริษัทเนชั่นแนลเซอร์วิสโซลเซลล์เลอร์ หรือ
NSW เป็นผู้ดูแลด้านการขายเครื่องลูกข่าย เก็บค่าบริการ ดูแลสถานที่ภาคพื้นดินที่จะใช้ในการ ติดต่อ
ระหว่างลูกข่ายกับสถานีรับส่งสัญญาณ

การประมูลยังไม่ประสบความสำเร็จบ้าง เช่น ที่อินโดนีเซียประมูลแพ้บริษัทมาเลเซีย เทเลคอม ทีมคงโกลเดิลแอนด์ NNT

กลุ่มยูคอม

โดยบริษัทยูคอม อินเตอร์เนชันแนล จำกัด (UIC)

- มาเลเซีย** โทรศัพท์ผ่านลาวเทียม ตั้งบริษัทเซาท์อีสต์เอเชียมาเลเซีย จำกัด
Trunk Radio ระบบ 800 Mhz ในสามเมืองหลัก ตอนเหนือของประเทศ
- ฮ่องกง** โทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบPCS ร่วมทุนกับบริษัท นิวเวลด์ เทเลโฟน ของประเทศฮ่องกง
- เวียดนาม** โทรศัพท์พื้นฐาน
โครงการอิริเดียม
- อินเดีย** ร่วมทุนกับบริษัทเน็ทเทลโกประมูลโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เซลลูลาร์
ให้บริการวิทยุติดตามตัวร่วมกับบริษัทเลนโซ่
Trunk Radio 3 โครงการ โดยร่วมทุนกับ บริษัท เนชั่นแนล เทเลคอม (ครอบคลุม9รัฐ)
ร่วมทุนกับ บริษัทฮอดิโนทริงค์ลิ่งค์(6 รัฐ) และกับบริษัท คิก จิสเทล (6รัฐ)
- เมียนมาร์** โรงงานผลิตสายเคเบิล คือบริษัทยูคอม อินเตอร์เนชันแนล เมียนมาร์ โดยร่วมลงทุนกับนัก
ลงทุนไต้หวันและมาเลเซีย
บริการวิทยุติดตามตัวโครงข่ายกึ่ง
โทรศัพท์เคลื่อนที่ ขยายบริการจากระบบ AMPSเป็นNAMPS
- ศรีลังกา** เจริญขอสัมปทานโทรศัพท์ไร้สาย
บริการวิทยุติดตามตัว โดยร่วมทุนกับ บริษัท อินเตอร์ซิตี เพจจิง เซอร์วิส ประเทศศรีลังกา
- ฟิลิปปินส์** ตั้งบริษัทฟิลิป(ไทย)ฯขออุปกรณ์โทรคมนาคม ประมูลงานราชการ
โครงการบริหารพื้นฐานและ โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบPCN
- อินโดนีเซีย** เจริญเข้าถือหุ้นในบริษัทในอินโดนีเซีย ที่ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่PCN1800 และ
NMT470มูลค่า100ล้านบาท
- Global** โครงการIridiumลงทุนในนามบริษัทไทยแซทเทลไลท์ เทเลคอมมิวนิเคชั่น ร้อยละ5ของ
โครงการที่มีมูลค่าลงทุนทั้งสิ้น95,000ล้านบาท
- Telecom Asia(CP Group)**
ดำเนินการ โดยบริษัท เทเลคอมโฮลดิ้ง

อินเดีย สักการโทรคมนาคม จัดตั้งบริษัทโมดี เน็ตเวิร์ก โดยเป็นการถือหุ้นของบริษัทเทเลคอม อินเตอร์เนชันแนล ในเครือ เทเลคอมโวลติง(23%) บริษัทโมดี กรุ๊ปออฟ อินดัสตรี(51%) บริษัทแวนการ์ด เซลูลาร์ ชิสเต็ม อิงค์ ประเทศสหรัฐอเมริกา(26%) ทุนจดทะเบียน 100ล้านรูปี

โครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยดำเนินการสองเขต คือรัฐการ์นาตากา และรัฐปัญจาบหรือ รัฐราชสถาน ซึ่งจะดำเนินการปลายปี2538 ในแต่ละรัฐจะใช้เงินลงทุนประมาณ 1,000เหรียญสหรัฐต่อหมายเลข จะติดตั้งระบบให้.องรับหมายเลขได้500,000-1,000,000ล้านเลขหมาย อายุสัมปทาน10ปี และสามารถต่ออายุสัมปทานได้อีกครั้งละ5ปี บริษัทได้เสนอแบ่งผลตอบแทนในสัมปทานให้กับรัฐการ์นาตากา 13,900 ล้านรูปี รัฐปัญจาบ12,600ล้านรูปี และรัฐราชสถาน4,000ล้านรูปี

ฟิลิปปินส์ ร่วมกับ NYNEXติดตั้งโทรศัพท์3แสนเลขหมาย ในกลุ่มนิลาและพื้นที่แถบเกาะลูซอน ใช้เงินลงทุนประมาณ5,500ล้านบาท

โครงการชุมสายโทรศัพท์ระหว่างประเทศ(International Gateway Operator-IGF) (ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว)

เวียดนาม ติดตั้งเครือข่ายโทรศัพท์พื้นฐาน100,000-200,000เลขหมาย ในนครโฮจิมิน ระยะเวลาดำเนินการ2ปี มูลค่าการลงทุน3,000ล้านบาท

จีน ติดตั้งโทรศัพท์พื้นฐาน200,000-700,000เลขหมาย ที่เมืองเหอเป่ย์ งบลงทุนประมาณ10,000 ล้านบาท ระยะเวลาโครงการ5ปี

โครงการVSATครอบคลุม4 มณฑลหลักของจีน ได้แก่ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เทียนจิน และกว่างซู เริ่มดำเนินการแล้วเมื่อ สิงหาคม2538

โครงการดาวเทียม APSTAR(APT) ใช้เงินลงทุนประมาณ100ล้านเหรียญสหรัฐ มีรัศมีครอบคลุมจากเอเชียตะวันออกเฉียงถึงตะวันออกกลาง และส่วนหนึ่งของยุโรปตะวันออก บริษัทเจียไค อินเตอร์เนชันแนล (บริษัทเทเลคอมโวลติงถือหุ้นเกือบทั้งหมด) เข้าร่วมในโครงการโดยถือหุ้นร้อยละ14.3 ผู้ถือหุ้นที่เหลือเป็น กระทรวงอวกาศและสถาบันวิจัย กระทรวงอิเล็กทรอนิกส์ ของจีน สิงคโปร์เทเลคอม และไต้หวัน

Global โครงการวางระบบเคเบิลใยแก้วนำแสงรอบโลก (Fiber Optic Link Around the Globe: FLAG) ที่ยาวที่สุดในโลก เชื่อมโยง12ประเทศได้แก่ อังกฤษ สเปน อิตาลี อียิปต์ สหรัฐอาหรับเอมิเรต อินเดีย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และจีน ใช้เงินลงทุนทั้งสิ้นประมาณ30,000ล้านบาท จะให้บริการปี2540 โครงการเป็นการร่วมทุนกับบริษัทของสหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรเบย์ ญี่ปุ่น และไทย โดยกลุ่มเทเลคอมเอเชีย เข้าร่วมทุนร้อยละ19.8 คิดเป็นเงินประมาณ2,650ล้านบาท

Jasmine Group

อินโดนีเซีย Trunk Mobileมูลค่า2.5ล้านบาท โดยร่วมทุนตั้งบริษัท พีทีโมบิลคอม เทเลคอมมินโด Jasmineถือหุ้น61.25% ก่อนที่จะเข้าตลาดหลักทรัพย์ของอินโดนีเซีย ขายหุ้นให้บริษัทโกลด์แมน ซาคส์ แคปิตัล พาสเดอร์และลดหุ้นเหลือ 56.26%

มาเลเซีย วางเคเบิลใยแก้วของมาเลเซียเพื่อเชื่อมโยงเคเบิลใยแก้วใต้น้ำของประเทศไทยและมาเลเซีย และเตรียมขยายเครือข่ายเป็นการสื่อสารระดับภูมิภาค โดยลงนามในบันทึกความเข้าใจ ร่วมกับบริษัท ไทม์เทเลคอมมูนิเคชั่น เอสดีเอ็น บีเอสดี TTSB

ฟิลิปปินส์ จัดตั้งโทรศัพท์พื้นฐานในเกาะลูซอน ร่วมกับบริษัท ทีเลียเอปิจากสวีเดน และคิจิตอล เทเลคอมมูนิเคชั่นส์ คอร์ปอเรชั่น(คิจิตล)แห่งฟิลิปปินส์

ตั้งโรงงานผลิตเคเบิลใยแก้วและเคเบิลทองแดง จัดตั้งเคเบิลใยแก้วใต้น้ำ ร่วมกับบริษัทเจอี ชัมมิต โซลติง ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของ คิจิตล

อินเดีย โครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตอุดรประเทศ การ์นาตากา และปัญจาบ โดยร่วมทุนกับบริษัทเทเลีย ของสวีเดน บริษัท ชันมาร์อิเล็คทรอนิกส์ ยูไนเต็ด เทเลคอม บริษัทปาราส รามปูเรีย และ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ตั้งบริษัทเจที โมบาย

บังกลาเทศ เข้าถือหุ้น25-40%ในบริษัท บังกลาเทศ รูเรียล เทเลคอม ออทอริตี้(บีอาร์ทีเอ)จัดตั้ง

โทรศัพท์แล่นเลขหมาย ภายในปี2542ประมาณการลงทุนทั้งโครงการมูลค่า30,000ล้านบาท

เวียดนาม ร่วมกับบริษัทโกลด์แมน ซาคส์ แอนด์ โค ของสหรัฐอเมริกา บริษัทวันโซลติง บริษัท นิกโก้ ซิเคียวริตี้ จากญี่ปุ่น บริษัทอิตาเลียนไทยดีเวลอปเม้น และบริษัทซีเคอีเอส(ประเทศไทย) จัดตั้งบริษัท นิวเทล คดจะดำเนินการกับบริษัทซีเทลโก้ ในเวียดนาม ในฐานะผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการสื่อสาร โทรคมนาคมทุกประเภท

เอเชีย บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม มูลค่า17,500ล้านบาท (Asian Cellular Mobile Sattellite----- ACES) เป็นการบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม ในเอเชีย คาดว่าจะบริการราว กลางปี2542

กลุ่มสามารถ

บริษัทหลักคือบริษัท สามารถอินเตอร์เนชั่นแนล จำหน่ายสินค้าให้กับต่างประเทศ นค้าหลักคือ เสาอากาศ จานดาวเทียม

กัมพูชา จำหน่ายอุปกรณ์การสื่อสารของกลุ่มบริษัทสามารถ

ร่วมทุนกับรัฐบาลกัมพูชาดำเนินการวางเครือข่าย Cellular900มูลค่า2,430,000บาท

โทรศัพท์และให้บริการสื่อสารโทรคมนาคม การลงทุนดังกล่าวดำเนินการโดยบริษัทคอมโบเดีย สามารถ เป็นการร่วมทุนกับรัฐบาลกัมพูชา

เวียดนาม ดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม
อยู่ระหว่างการเจรจาลงทุนสร้างโรงงานผลิตเสาอากาศทีวี

พม่า จำหน่ายสินค้าและวางระบบสื่อสารโทรคมนาคม บริษัทเมียนมาร์

โอมาน ดำเนินธุรกิจจัดจำหน่ายและสัมปทานสื่อสาร บริษัทฟาราไฮดี สามารถ

จีน อยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อร่วมเป็นพันธมิตรด้านการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ
ธุรกิจเทรดดิ้ง และเป็นผู้วางระบบเทิร์นคีย์โปรเจ็ค

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์ (2538) ตารางข้อตกลงหย่อนและข้อผูกพันทางด้านสินค้าและข้อผูกพันการค้า
บริการ กรุงเทพฯ.
- กระทรวงพาณิชย์ (2537) **General Agreement on Trade in Services** กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537) การเปิดเสรีในบริการโทรคมนาคม เอกสารประกอบ การ
สัมมนาเชิงปฏิบัติการ 23 มีนาคม 2537
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี(2538) "การกระจายโครงสร้างพื้นฐานและประสิทธิภาพการผลิตไฟฟ้าและโทร
คมนาคม" บทความเสนอในการสัมมนาประจำปี ครั้งที่ 18 คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไมตรี อิงภากรณ์ (2538) สามมิติของการเจรจาต่อรองอูรุกวัย กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไฉไล.
- เอี่ยมพร อ่อนคำ (2537) "สถานการณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ของไทย" **Information Research** Vol. 1 No. 2
กุมภาพันธ์.
- Averch, Harvey and Johnson, Leland (1962) "Behavior of the Firm under Regulatory constraint"
American Economic Review December, pp. 1052-69.
- Baumol William (1982) "Contestable Markets : An Uprising in the Theory of Industry Structure"
American Economic Review Vol. 72 No. 1 March pp. 1-15.
- Bjorn Wellenius and others (1993) **Telecommunications : World Bank Experience and Strategy**
World Bank Discussion Papers The World Bank Washington DC
- Economist (1995 a) "Latin American telecoms: Half-way there" February 4-10, pp. 68-69.
- Economist (1995 b) "The Death of Distance" September 30, pp. 1-30.
- Far Eastern Economic Review(1995) "Focus: Telecommunications" October 5, pp. 37-63.
- Ferdo Ivanek, Timothy Nulty, and Nikola Holcer (1991) **Manufacturing Telecommunications
Equipment in Newly Industrializing Countries** World Bank Technical Paper Number 145
The World Bank, Washington DC
- Final Act Embodying the Results of The Uruguay Round of Multilateral Trade
Negotiation** Marrakesh, 15 April 1994.

- Hiroyuki Imai (1994) **Assessing the Gains from Deregulation in Japan's International Telecommunication Industry** Working paper no: 37 School of Oriental and African Studies, Department of Economics, University of London.
- International Telecommunication Union (1994) **Asia-Pacific Telecommunication Indicators** Geneva.
- Ithiel de Sola Pool (1990) **Technologies Without Boundaries: on Telecommunication in a Global Age** Cambridge: Harvard University Press.
- Japan International Cooperation Agency (1989) **A Master plan Study on Telecommunications Development in The Kingdom of Thailand.**
- Low Patrick (1995) **Impact of the Uruguay Round on Asia: Trade in Services and Trade-Related Investment Measures** Manila: Asian Development Bank.
- Narongchai Akrasanee, Deuden Nikomborirak (1989) **Transportation, Telecommunication, and Tourism for the Pacific Region: ASEAN prepared for PECC Triple T Project.**
- Stephen Walters (1993) **Enterprise, Government, and the Public** New York: McGraw-Hill.
- Sumeth Vongpanitlerd, Ammar Siamwalla and Chatri Sripaipan (1992) "Public Services in Thailand: The Role of Information Technology" **TDRI Quarterly Review** Vol. 7 No. 4 December.
- Tara Siam Business Information (1994) **Thai Telecommunication Industry 1993/1994** Bangkok.
- Tuthill Lee (1995) "The Uruguay Round and the GATS : The Implications for Telecommunications" Alimeo.
- Thailand Development Research Institute (1993) **Future Direction of the Communication Authority of Thailand** Bangkok: TDRI.
- United States Department of Commerce (1991) **A Telecommunications Infrastructure Study** a report prepared for NESDB.
- William W. Ambrose, Paul R. Hennemeyer, Jean-Paul Chapon (1990) **Privatizing Telecommunication Systems Business Opportunities in Developing countries.** Discussion Paper Number 10 International Finance Corporation.
- Winston, Clifford (1993) "Economic Deregulation: Days of Reckoning for Microeconomics" **Journal of Economic Literature** 31:1263-89.
- World Bank (1994) **World Development Report 1994** New York: Oxford University Press.